

VALAŠTIANSKY hlasník

ročník XVII. ■ číslo 4 ■ august 2019 ■ dvojmesačník

Z OBSAHU VYBERÁME:

- 4. zasadnutie OZ Valaská
- 75. výročie SNP
- 140. výročie hasičstva vo Valaskej

Vážení občania, letné mesiace sú pomaly za nami. Prázdniny skončili a naše deti čakajú školské lavice. Prajem prváčikom veľa nových zážitkov a kamarátov, s ktorými sa ľahšie zaradia medzi školákov. Deviatikom, nech si užijú posledný školský rok na základnej škole, a potom už len správne rozhodnutie - ako a kde ďalej v pokračovaní štúdia. Takže, školáci, prajem vám úspešné vykročenie do nového školského roka, veľa chuti do učenia a množstvo mimoškolských aktivít, ktoré vám už pani učiteľky a páni učitelia pripravili. Rodičom a pedagogickému zboru prajem veľa energie, aby pri našich zlatičkách stihali.

Rád by som vás však poinformoval o aktivitách, na ktorých sme počas leta pracovali. Začnem s tým, čo každý hneď uvidí. Aktívni pracovníci vyčistili kusisko obce. Podrobne o ich činnosti informujeme na našej facebookovej stránke. Technické služby dokončili oploštenie prepadliska v materskej časti obce Valaská. Pribudne tam ešte

informačný panel o podloží a podzemných vrstvách daného územia. Obec pripravila dva projekty, jeden na rekonštrukciu telocvične, takmer za 85 tisíc eur. Žiadosť bola podaná v polovici augusta na Olympijský výbor. Do konca augusta bude podaná žiadosť na Slovenský zväz ľadového hokeja na vybudovanie multifunkčného ihriska pri základnej škole. Ak by sme boli úspešní, v novom roku by ho už deti mohli využívať. Držme si päsť!

Ďalej sa obec zapojila do ďalších

troch projektov. Na ministerstvo vnútra podala žiadosť na obnovu vojnového hrobu v starej Valaskej, ďalej podala žiadosť na opravu domu smútku a nakoniec sa zapojila do projektu „Zelené obce“. Valaská sa nám čoskoro zazelenie. V obci bude vysadených viac ako sto drevín.

Aj keď sa hovorí letu „uhorková sezóna“, vo Valaskej sa počas leta stále niečo dialo. Finišuje sa na prácach v kultúrnom dome. Máme

vynovené javisko a opravovali sa miestne komunikácie.

Nezaháľame ani v príprave a organizovaní podujatí. 28. augusta sme si pripomenuli 75. výročie Slovenského národného povstania a 6. septembra všetkých srdečne pozývame na oslavu 140. výročia hasičstva v obci, o týždeň neskôr (14. 9.) na tradičnú súťaž o najharuľu.

Prajem nám všetkým krásnu jeseň.

Mgr. Peter Jenča

Valaská si zaslúži chodníky, nové povrchy miestnych komunikácií, ale aj odstavné plochy

Ako som vás už v úvodníku informoval, počas leta boli opravené časti miestnych komunikácií Mierovej, Štúrovej, Hronskej a ul. TDH za COOP Jednotou. To bol len začiatok.

Naším zámerom je systematicky a postupne pracovať na skvalitňovaní miestnych komunikácií, chodníkov, ale aj riešiť parkovanie v obci.

Sme si vedomí, že budeme musieť na to vynaložiť nemalé úsilie práve v prípravnej fáze. Nie je to záležitosť niekoľkých dní, ale poctivej prípravy. Opäť sme využili možnosť uchádzať sa o finančné prostriedky z Európskej únie. V novembri obec podá žiadosť na rekonštrukciu miestnej komunikácie Hronskej s vybudovaním chodníka a vhodným zakomponovaním odstavných plôch. Pracovne sme projekt nazvali „Od stanice po stanicu“. Jedná sa o takmer 1,5 km úsek, jeho začiatok je zameraný od vlakovej stanice pri cintoríne a končiť bude pri vlakovej stanici na Chvatimechu.

Chcem uistiť občanov, že chodníky, cesty a parkovanie budeme riešiť koncepčne. V prípade, že by projekt nebol úspešný, projektová dokumentácia bude delená na stavebné prvky a realizovať ho budeme postupne. Neostaneme len pri ulici Hronskej. Pomôže nám passport miestnych komunikácií a v neposlednom rade dialóg so spoluobčanmi.

Mgr. Peter Jenča

Opravená Hronská ulica

Štvrté zasadnutie Obecného zastupiteľstva Valaská

Otvorenie

Schválenie programu

Procedurálne otázky

Dokumenty predkladané starostom obce, financovanie a správa majetku obce

Majetkové záležitosti obce

Rôzne

Interpelácie poslancov

Diskusia, podnety občanov

Záver

Program 4. zasadnutia Obecného zastupiteľstva obce Valaská bol poslancami schválený.

Medzi dokumentmi predkladanými starostom obce bola informácia o vzdaní sa mandátu pána Dušana Blahuta a vyhlásenie nastúpenia jeho náhradníka, zloženie sľubu poslanca obecného zastupiteľstva, pána Petra Bánika.

V správe financovania a majetku obce sa schválil návrh o výške príspevku za pobyt dieťaťa v materskej škole, o výške mesačného príspevku na čiastočnú úhradu nákladov na činnosti ŠKD a nákladov v ŠJ. Uznáša sa i návrh dodatku č.4 k VZN č.5/2013 o financovaní MŠ, ZUŠ a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti obce Valaská. Obecné zastupiteľstvo obce Valaská berie na vedomie informáciu o rozpočtovom opatrení č.8/2019. Poslanci OZ obce Valaská berú na vedomie informáciu o rozpočtovom opatrení č.1/2019 rozpočtovej organizácie Materská škola Valaská - povolené prekročenie výdavkov pri dosiahnutí vyšších príjmov, a to z dôvodu podpory zamestnania pracovnej sily v MŠ Valaská. Návrh na zmenu

rozpočtového opatrenia č.9/2019 sa schvaľuje z dôvodu rozpisu výdavkov Dobrovoľným hasičským zborom obce Valaská na zabezpečenie osláv 140.výročia založenia obecného hasičského zboru vo Valaskej.

V majetkových záležitostiach obce sa schválila kúpa predmetných nehnuteľností - odkúpenie RD na ulici Tatranskej v obci Valaská. Tento objekt by slúžil na rôzne účely (fašiangy,).

Obecné zastupiteľstvo neschvaľuje návrh zmluvy č.0215/2019 o podmienkach spolupráce pri zabezpečení naplnenia merateľných ukazovateľov napojenosti producentov odpadových vôd na verejnú kanalizáciu pri zabezpečení realizácie stavby „Aglomerácia Valaská - Valaská, Hronec - odkanalizovanie, Stredoslovenskej vodárenskej spoločnosti, a.s. V tomto bode starosta poďakoval za trpezlivosť a ohľaduplnosť svojim občanom. Obecný úrad chce byť nápomocný a ústretový k firmám, ktoré tento projekt realizujú.

Bod rôzne bol venovaný návrhu na menovanie riaditeľa Technických služieb Valaská. Obecné zastupiteľstvo obce Valaská vymenúva na návrh Mgr. Petra Jenču, starostu obce Valaská, ako zriaďovateľa príspevkovej organizácie do funkcie riaditeľa Technických služieb Valaská Michala Lengyela z Valaskej, od 1.9.2019. Toto uznesenie nebolo prijaté.

Ďalším bodom v rôznom bola predložená žiadosť na SZLH, kde obecné zastupiteľstvo súhlasí s prenájmom časti pozemku za účelom realizo-

vania projektu. Ide o pozemok v areáli základnej školy (čo je jedna z podmienok projektu). Taktiež bude zaslaný projekt na opravu telocvične.

Interpelácie poslancov: zverejnenie povinne zverejňovaných vecí na elektronickú tabuľu, avšak momentálne je obec v rokovaní s firmou, ktorá vykonáva zmeny na našej web stránke. Prosí občanov o trochu trpezlivosti, stránka bude upravená a prehľadná.

Prepadisko v starej Valaskej je už síce oplotené, ale nie je na pletive žiadna informačná tabuľa pre občanov.

Na rekonštrukciu domu smútku bola podaná žiadosť, čaká sa na odpoveď.

Informačná tabuľa pri labutiach ohľadom krmenia. Vyčistenie Teplice ako i iných zanešených častí v blízkosti ciest (prechody - mriežky cez cestu, ale i väčšie časti, aby sa zabránilo novej povodni).

Skultúrniť pomník rumunských hrdinov vzhľadom k tomu, že v blízkosti pomníka je oplotenie pre dobytok.

Otázky, ktoré mala pani poslankyňa Rolincová, boli zodpovedané v písomnej podobe.

Odstránenie smetiska pri fare, na informačnú tabuľu pri dome smútku dať oznam o vhodnom správaní sa na cintoríne a v blízkosti kostola. Túto úlohu si vzala na starosť pani poslankyňa Kúdelková.

V závere pán starosta poďakoval za účasť.

Mgr. Lucia Karolová

Predstavujeme vám

Prečo ste sa rozhodli prijať ponuku na post prednostky Obecného úradu vo Valaskej?

Ťažká otázka. Takmer celý môj profesijný život pracujem s ľuďmi. A práca s ľuďmi a pre ľudí je veľmi náročná. Niekedy ťažšia ako tá fyzická. Preto som dosť dlho zvažovala ponuku pána starostu a napokon, urobila som rozhodnutie, som tu. Človek, ktorý sa takej práci chce venovať naplno, to už nie je práca, ale istým spôsobom poslanie. A čo zavážilo? Valaštania sa rozhodli pre starostu, ktorý určite obec posunie ďalej vo všetkých smeroch, a ja mu chcem byť pri tom nápomocná.

Kde ste pracovali doteraz a na akých postoch?

Väčšinu svojho profesijného života som pracovala v samospráve, vo funkcii vedúcej kancelárie primátora v Brezne, ešte pred tým som pracovala na Okresnom riaditeľstve Policajného zboru v Brezne a posledné tri roky som bola projektovou manažérkou v štátnom podniku Lesy SR.

Máte skúsenosti s vedením kolektívu?

Áno, mám a bohaté. Na všetko, aby mohlo fungovať a zafungovalo správne, potrebujete tím. Verím, že ho aj mám. Na mne je správna motivácia, ale aj rozloženie úloh, ktoré je veľmi dôležité.

Čo je vašou prioritou vo funkcii?

Fungujúca obec. Naplniť zábery starostu obce, ktorý kandidoval

prednostku Obecného úradu vo Valaskej Mgr. Danu Kmetovú

a bol zvolený práve preto, že svojím volebným programom oslovil obyvateľov obce. Venovať sa tomu naplno.

Aké zmeny urobíte ako prvú, popríklad čo ste doteraz robili?

Vo funkcii prednostky som veľmi krátko, avšak na čom som už začala pracovať, je užšia interakcia s občanmi. Chcem a verím, že sa nám to spoločne podarí, či už vo forme komunikácie, prijímaním rozhodnutí obecného zastupiteľstva v príprave investičných a bežných projektov, poskytovanie služieb, ktoré sú v kompetencii obce, vo všetkých oblastiach života.

Poznáte našu obec a čo by ste chceli zmeniť, zlepšiť?

Aj keď som Breznianka, Valaskú poznám veľmi dobre. Musím povedať, že som moje detské roky strávila v škôlke na Piesku. Moji rodičia dlhé roky pracovali v Strojárňach Piesok. A vo Valaskej mám priateľov a známych. Môžem povedať, že poznám Valaskú. A zo

dňa na deň, viac a viac. Zmeniť alebo zlepšiť? Chcem, aby bola Valaská krajšia. Zaslúži si to. Chcem, aby sa jej občania cítili komfortne, aby si každý našiel ten svoj kútik. Ale chcem, aby sa aj o Valaskej hovorilo viac. Rozvíjať nielen služby v obci pre jej obyvateľov, ale aj v oblasti cestovného ruchu.

Aké sú vaše plány v rámci úradu, čo od zmien očakávate?

Zmeniť chod úradu. Priority sú pomenované, takže sprehľadniť veci, poskytnúť komfort občanom pri vybavovaní rôznych agend, či poskytovať kvalitné služby. Čo od zmien očakávam? Dôveru a spokojnosť obyvateľov. Spokojnosť nielen s poskytovaním služieb, ale aj radosť z toho, že žijú v tak malebnej dedinke, akou je Valaská. S bohatstvom tradícií, ale aj toho moderného. Aby mladí vyhľadávali na bývanie práve také lokality ako je Valaská a seniori v spokojnosti dožili seň svojho života.

Rozhovor pripravila
Danka Králiková

O čom rokovala komisia pre sociálne veci a školstvo

Dňa 1.8. zasadala komisia a na svojom zasadnutí rokovala o bytovom dome na Hronskej 429/22. Tento bytový dom má už správcu, Ing. Haringa. Vypratali smeti z pivnice domu a odborná firma previedla deratizáciu. Pomery v tomto bytovom dome sa zlepšili. Bytový dom bude komisia sledovať do konca tohto roka. Členky sociálnej komisie p. Rolincová a Petrová ponúkli niektorým rodinám v tomto dome materiálnu pomoc po deratizácii, lebo obyvatelia museli nábytok zlikvidovať. Na zasadnutí komisie sa zúčastnila okrem členiek komisie aj pani prednostka OÚ Mgr. Kmeťová a poslanci - Ing. Dundovič a Ing. Bánik.

Pri otázke projektu „Detičkáreň“ sme dostali informáciu od pani prednostky, že projekt by mal byť vypracovaný do konca augusta 2019. Po oboznámení sa s projektom poslanci by mali prijať rozpočtové opatrenie na pokrytie nákladov s vybudovaním a rekonštrukčnými prácami v tomto objekte.

Navrhli sme pani prednostke, aby sa obnovila činnosť zboru pre občianske záležitosti, a tým by sme nemuseli sledovať, či je všetko zabezpečené, napríklad pri uvítaní detí do života obce. Skvalitnili by sa obrady - sobáše, životné jubileá a podobne. Referát sociálnych vecí na OÚ vybavuje žiadosti jednotlivých občanov o sociálne služby. Prevádzka sociálneho taxíka je oceňovaná od občanov. So službou taxíka sú spokojní občania, ktorí túto službu potrebujú.

Vážení občania, ďakujeme vám za spoluprácu a kedykoľvek sa môžete s dôverou obrátiť na nás so svojimi starosťami, ale aj radosťami.

Za komisiu Blažena Pastírová – predsedníčka

PRÍLEŽITOSŤ PRE PODNIKATEĽOV ZÍSKAŤ FINANČNÝ PRÍSPEVOK

Vážení podnikatelia, obec Valaská je členom Partnerstva Muránska planina – Čierny Hron, ktoré v minulom roku získalo štatút Miestnej akčnej skupiny pre územie 14 obcí združených v tomto partnerstve. V programe LEADER získalo podporu na rozvoj svojho územia. Je tu reálna možnosť získať z fondov EU nenávratný finančný príspevok, a to zapojením sa do výzvy, ktorú vyhlasuje Partnerstvo MP-ČH a predložením projektu – žiadosti o poskytnutie nenávratného finančného príspevku. Dovoľujeme si vám dať do pozornosti, že dňa 17.7.2019 Partnerstvo Muránska planina – Čierny Hron vyhlásilo **Výzvu na predkladanie žiadostí o poskytnutie nenávratného finančného príspevku** v rámci implementácie stratégie miestneho rozvoja vedeného komunitou (Stratégia CLLD Partnerstvo MP-ČH) z Integrovaného regionálneho operačného programu pre opatrenie **IROP 5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií**.

Dĺžka trvania výzvy: od 17.07. 2019 - do vyčerpania finančných prostriedkov alokovaných na výzvu.

Výzva je určená pre samostatne zárobkovo činné osoby, mikro a malé podniky s počtom do 49 zamestnancov. Uvádzame stručné podmienky výzvy:

Oprávnení žiadatelia:

- Samostatne zárobkovo činné osoby
- Mikro a malé podniky s počtom do 49 zamestnancov

Intenzita pomoci: 55%

Výška príspevku: 5 000 - 90 000 €

Termín vyhlásenia výzvy: 17.7. 2019

Typ výzvy: otvorená

Uzávierka prvého kola: 15.10.2019

Objem základnej alokácie: 530 000 €

Rozsah a oprávnené činnosti:

Zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev:

- obstaranie hmotného majetku pre účely tvorby pracovných miest
- nutné stavebnotechnické úpravy budov spojené s umiestnením obstaranej technológie a/alebo s poskytovaním nových služieb, podpora marketingových aktivít
- podpora miestnych produkčno-spotrebiteľských reťazcov, sieťovanie na úrovni miestnej ekonomiky a výmena skúseností

Základná podmienka: vytvorenie pracovného miesta

Viac informácií získate na stránke Partnerstva MP-ČH: <https://www.muranskaplanina.com/clld-2017-2023/opatrenia-vyzvy/opatrenie-irop-5-1-1/>

Informovať sa môžete aj v kancelárii Partnerstva v Tisovci telefonicky - 0950 464 450 alebo cez e-mail: partnerstvompch@gmail.com. Pracovníci kancelárie vám ochotne poskytnú potrebné informácie a poradia i s vaším podnikateľským zámerom.

Mgr. Róbert Hlaváčik
podpredseda Partnerstva MP-ČH

OZNAM

Vážení spoluobčania!

V októbri v rámci **Mesiaca úcty k starším** poskytne obec Valaská ako každý rok 70 ročným a starším občanom našej obce poukážku na nákup tovaru a liekov.

Uvedené poukážky vám nebudú distribuované do vašich domácností, ale si ich budete môcť vyzdvihnúť na obecnom úrade pri referentke sociálnych vecí Silvii Krupovej od 16.09.2019 do 14.10.2019 v úradných hodinách. Poukážky môžu vyzdvihnúť aj najbližší rodinní príslušníci po predložení dokladu totožnosti občana, ktorému má byť poukážka priznaná.

Silvia Krupová

**Odborné učilište Valaská,
Švermova 1
ponúka širokej
verejnosti možnosť
stravovania.**

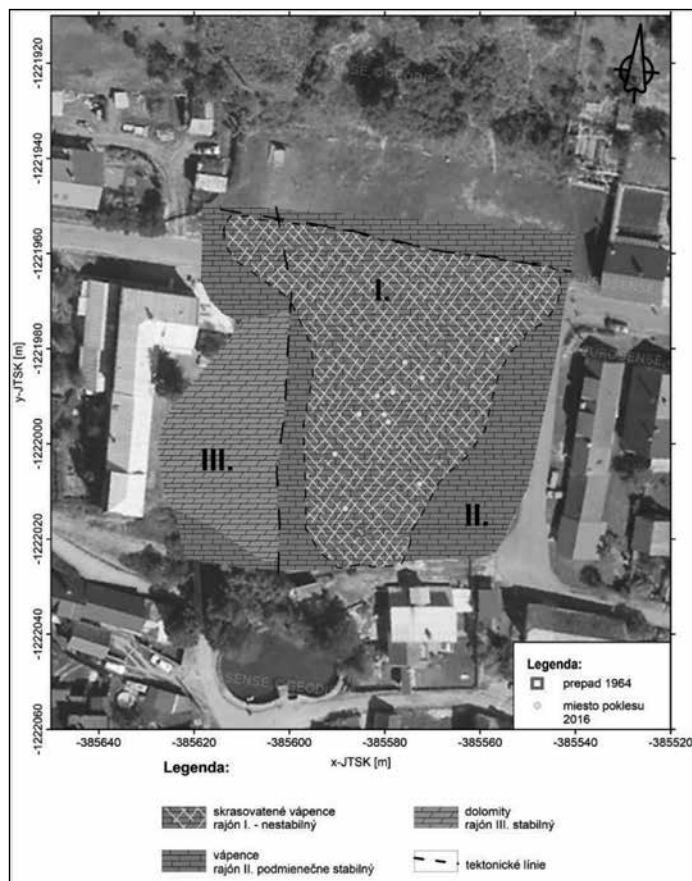
Cena za obed je 2,41 eur.

**Bližšie informácie osobne
u vedúcej ŠJ
alebo na tel. čísle
0917 791 850
alebo 617 69 23.**

PREPADLISKO SA ZAZELENÁ

Práce na prepádovom území v starej Valaskej finišujú. V súčasnej dobe sa dokončilo oploštenie územia, kde je podložie najmenej stabilné, na odporúčanie geofyzikálneho prieskumu. Do tohto priestoru je zákaz vstupu, na ktorý v blízkej dobe bude

upozorňovať osadená tabuľa. Aj keď sú herné prvky detského ihriska osadené v podmienecne stabilnom rajóne, budú kvôli bezpečnosti preložené na voľnú plochu na severnej strane od prepádliska. RNDr. René Putiška, PhD., ktorý realizoval geofyzi-

kálny prieskum tohto územia, odporúča tieto priestory vysadiť drevinami, ktoré svojimi koreňmi spevnia nadložie, čiastočne ho zastabilizujú a zároveň sa zníži množstvo priesakov do podložia. Výsadba stromov v tomto území sa uskutoční v rámci Národného projektu - Podpora biodiverzity prvkami zelenej infraštruktúry v obciach Slovenska - Zelené obce Slovenska, ktorý zastrešuje Slovenská agentúra životného prostredia v rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia. Predmetom národného projektu je poskytovanie podpory na realizáciu prvkov zelenej infraštruktúry na miestnej úrovni, a to v nasledovnom rozsahu:

- dodanie drevín s dôrazom na posilnenie ekologických funkcií a vytváranie ekosystémových služieb,

- výsadba drevín,

- aplikácia pôdneho substrátu určeného pre jednotlivé druhy drevín,

- ochrana pôdneho substrátu,

- nevyhnutné terénne a zemné úpravy,

- fixačno-stabilizačné prvky/opatrenia, ktoré majú ochranný charakter na podporu rastu jednotlivých vegetačných prvkov,

- následný monitoring vitality jednotlivých drevín po dobu realizácie národného projektu Zelené obce.

Maximálna výška podpory predstavuje 16 500 eur. Výber dodávateľa na výsadbu a dodanie stromov je pod záštitou SAŽP. V súčasnosti je návrh výsadby vo fáze prípravy realizačného projektu odborne spôsobilou osobou a o jeho ďalšom vývoji vás budeme informovať.

Ing. Janka Pohančaníková

VIETE AKO SPRÁVNE KOMPOSTOVAŤ A ČO VŠETKO DO KOMPOSTU PATRÍ?

Bioodpad z domácností:

Zvyšky ovocia a zeleniny, pečivo, zvyšky z jedál (zemiaky, ryža, cestoviny...), odumreté izbové kvety a ich zemina, rozdrvené škrupiny z orechov a vajčiek.

● *Bioodpad zo záhrad:*

Zvyšky po pestovaní zeleniny, pokosená tráva, ostrihané stromčeky, popadané lístie, vypletá burina, piliny, hoblíny, kôra zo stromu, stará zemina, trus z hospodárskych zvierat, popol z dreva.

● *Aké materiály nie sú vhodné na kompostovanie:*

Kosti, mäso, mliečne výrobky, sklo, plasty, kovy, chemické látky, farby, lieky, batérie.

● *Kedy založiť kompost:*

Čím skôr sa do toho pustíte, tým lepšie. Proces kompostovania najlepšie prebieha v lete, ale založenie kompostoviska môžete realizovať aj v zime. Proces bude prebiehať pomalšie.

● *Kde si založiť Kompostovisko:*

Vhodné miesta sú nevyužitý kút v záhradke, voľné miesto pod stromom alebo pri záhradných krikoch. Pred umiestnením kompostu je dôležité zabezpečiť kontakt kompostu so zemou, pretože pôdne organizmy prechádzajú zo zeme do kompostu a podieľajú sa na priebehu kompostovania.

Kompostovisko by nemalo byť umiestnené na priamom slnku a otvorenom priestranstve, aby nedochádzalo k presušaniu (ideálne do tieňa).

● *Ako kompostovať:*

Dno kompostéra vysypeme hrubším materiálom (konáre, posekané drevo, drevná štiepka alebo papier), ktorý zabezpečí odvod nadbytočnej vody. Keď máme pripravený bioodpad rôzneho druhu, premiešame ho a umiestnime do kompostéra.

Kompost je potrebné prekopávať, aby sa urýchlil proces rozkladu, čím sa zníži aj objem kompostu.

Vlhkosť kompostu taktiež vplýva na priebeh kompostovania. Kontrolujeme ju jednoduchým spôsobom – vezmeme kompost do dlane a stlačíme. Voda nesmie z kompostu vytekať, ale kompost má zostať stlačený. Ak sa rozpadne, vody je málo.

Správny priebeh procesu kompostovania je sprevádzaný aj teplotou, ktorá vo vnútri kompostoviska môže byť 30 až 60 °C. Ak teplota klesne, proces kompostovania naštartujeme opätovným prekopávaním.

ZBER TEXTILU

Máte už letné upratovanie za sebou alebo vás ešte len čaká? Ak ste už svoje skrine prevetrali, určite ste natrafili na niekoľko vecí, ktoré už nosiť nebudete.

Aby takýto odpad neskončil opäť v kontajneri na komunálny odpad, rozhodli sme sa, že za týmto účelom budú v časti nová Valaská, stará Valaská a Piesok pristavené veľkoobjemové kontajnery.

Tieto kontajnery budú určené výlučne na textil akéhokoľvek druhu (látky, posteľná bielizeň, záclony, obrusy, periny, vankúše, spacáky...), šatstvo, obuv.

Termín: 09/2019, bližší termín bude uvedený na webovej stránke obce Valaská a vyhlásený v obecnom rozhlase.

Mgr. Janka Maličká

140. VÝROČIE HASIČSTVA V OBCI VALASKÁ

1879-2019

6. SEPTEMBER 2019

17.00H Slávnostný pochod hasičov

Hasičská zbrojnica

17.15H Modlitba a požehnanie hasičom

Kostol sv. Martina

18.00H SLÁVNOSTNÁ AKADÉMIA

povyšovanie členov DHZ
udeľovanie ocenení členom DHZ

7. SEPTEMBER 2019

10.00H UKÁŽKY TECHNIKY A ČINNOSTI HASIČOV

Námestie 1. mája

SPRIEVODNÉ PODUJATIE:

2. – 15. SEPTEMBER 2019

HASIČSTVO VO VALASKEJ V MINULOSTI A DNES

Dom kultúry Výstava exponátov

POĎAKOVANIE

V mene starostu obce Valaská Mgr. Petra Jenču a poslancov obecného zastupiteľstva sa chcem poďakovať Dobrovoľnému hasičskému zboru obce Valaská za príkladnú pomoc pri likvidácii požiarov lesných a trávnatých porastov, ktoré sa v tomto období vyskytli niekoľkokrát po sebe.

Za ich príkladný prístup im bol udelený ďakovný list z Krajského riaditeľstva Hasičského a záchranného zboru v Banskej Bystrici riaditeľom plk. Ing. Dušanom Slúkom.

Dobrovoľný hasičský zbor obce Valaská neváha obetovať svoj voľný čas na záchranu veľkých hodnôt prírody, a preto im patrí veľká vďaka aj z našej strany.

Martin Krupa

Nová Cyklotrasa Sv. Ján – Čierny Balog

Vážení priatelia cyklisti ale aj vy ostatní, touto cestou vás chceme informovať o novovybudovanej cykloceste medzi obcou Hronec – lokalita Sv. Ján a obcou Čierny Balog. Mnohí o nej už istotne viete a už ste ju aj prešli. Avšak až v tomto čase by už mala byť skolaudovaná príslušným stavebným úradom a je možné ju oficiálne užívať. Cyklotrasa má dĺžku 4,06 km. S podporou z fondov EÚ z Integrovaného regionálneho operačného programu ju vybudovala obec Čierny Balog s celkovými nákladmi približne 380 tis. EUR. Cyklocesta je vybudovaná a určená len pre cyklistickú dopravu. Doprava na motorových vozidlách, autách, či

motorkách je tu zakázaná. Vstup autami je možný len výnimočne pre správcu cyklocesty, správcu Čiernohronskej železnice a pre záchranné zložky. Preto je na začiatku cyklocesty v smere do Čierneho Balogu vstup obmedzený len betónovým stĺpom, ktorý už niektorí siláci stihli zhodiť do vedľajšej priekopy. Z druhej strany od Č. Balogu je vybudovaná rampa v tvare U, ktorá je prejazdná pre cyklistov, no aj tu treba zvýšiť opatrnosť. Cyklocesta je vyznačená dopravnými zvislými značkami ako aj vodorovným značením. Pri jazde je potrebné držať sa svojho pruhu, cesta je na mnohých miestach kľukatá a teraz sa po nej dá jazdiť už po-

merne slušnou rýchlosťou. Takže jazdite opatrne, na ceste nie ste sami. Už teraz sa tešíme veľkému počtu cyklistov na tejto trase. Samozrejme využívať ju môžu nielen cyklisti, ale aj in-line korčuliari, prípadne letní biatlonisti. Cyklocesta je teda na začiatku svojej prevádzky, postupne budeme vychytávať a odstraňovať chyby, nedostatky. Pri tejto príležitosti vás chceme poprosiť o spoluprácu. Svoje postrehy, podnety, nápady môžete poslať na info@ciernybalog.sk alebo mi povedať osobne, alebo hodiť odkaz do mojej poštovej schránky. Určite viete, ako cesta vyzerala predtým, v akom dezolátnom stave bola. Teraz je nová, pekná. Chráňme si ju spoločne. Nie je stanovaná pre autá, ani motorky na nej

nemajú čo robiť. Aj v tejto oblasti vás prosím o spoluprácu. Ak budete svedkom, že na cykloceste sa pohybuje auto, motorku, odfoťte a pošlite nám, alebo rovno polícii a dosvedčte to. Inak poriadok nebude. Pamätáme, ako zmizli z tejto cesty značky o uzávierke cesty atď. Všetko je o nás, ľuďoch. Dolina pri Čiernom Hrone je krásna a má svoj potenciál pre rozvoj, ktorý určite budeme chcieť postupne využiť a dobudovať na nej oddychové miesta, lavičky, či táborisko. Prajem všetkým príjemné chvíle na bicykli na novej cykloceste dolinou Čierneho Hrona.

Róbert Hlaváčik
poslanec OcZ
prednosta OcU Č. Balog

Aktivity členov Základnej organizácie Slovenského zväzu zdravotne postihnutých

Vo februári sme sa stretli na fašiangovom posedení pri pampúškoch a čaji. Pripravili a urobili ich naše členky výboru. Patrí im veľká vďaka. Prišiel nás pozdraviť aj pán starosta Mgr. Peter Jenča z Valaskej. Na harmonike nám zahral a spríjemnil posedenie Richard Datko, ktorému tiež srdečne ďakujeme.

V marci naša cesta autobusom viedla do Očovej. Pozreli sme si pamätnú izbu Mateja Belu a kostol. V kostolíku je oltár, ktorý robili žiaci majstra Pavla. Dozvedeli sme sa veľa o histórii Očovej a výlet sa nám veľmi páčil.

Ďalej sme pokračovali do Ľubietovej. Tu nás čakal pán starosta a sprevádzal nás v banskom múzeu. Naše poznávanie pokračovalo v keramikárskej dielni, kde sme si pozreli, ako sa tvaruje a vyrába keramika. Dokonca nám prialo aj počasie a deň sa vydaril na výbornú.

V júni naša cesta viedla autobusom do Krupovej a odtiaľ lanovkou na Chopok. Aj teraz nás počasie nesklamalo a mohli sme sa kochať krásnymi výhľadmi. Tento mesiac sa konal aj okresný športový deň v Brezne. Zmerali sme si sily v rôznych športových aktivitách, napríklad striedanie z kuše. Občerstviť sme sa mohli aj chutným gulášom.

O dva dni neskôr sme už cestovali vlakom do Košíc. Navštívili sme Dóm svätej Alžbety, previezli sme sa turistickým vláčikom a sprievodca nás oboznámil s históriou našej východoslovenskej metropoly. Napriek chladnému dňu spokojnosť výletníkov sa odrážala v ich tvárach.

V júli sme sa vybrali autobusom do Podrečian. Navštívili sme sklársku dielňu, kde sme mohli vidieť brúsičov skla. Potom nasledovala

prehliadka zámku v Halíci a návšteva hradu Modrý Kameň. Bolo toho veľa na pozeranie. Vracali sme sa večer a aj napriek tomu, že nás boleli nohy, boli sme spokojní.

Šuhajdová
Predsedníčka ZO SZPP

Z vystúpení Tanečného orchestra Valaská

Tanečný orchester Valaská ani v lete neoddychuje. Prijali sme pozvanie na účinkovanie na Festivale dychových hudieb vo Vyhniach, kam sme 20. júla vyrazili spolu so susednou malou Dychovou hudbou Mostárenka z Brezna. Radi sme sa tohto malého festivalu zúčastnili a myslím, že sme boli jeho príjemným spostením, keď sme do tónov pekných poliek a valčíkov zamiešali trochu swingu a krásnej slovenskej tanečnej hudby.

Kultúrne letá sú tradičnou súčasťou kultúry mnohých miest a obcí. Tak je to aj v Liptovskom Mikuláši, kde nás pozvali, a tak

sme boli súčasťou Mikulášskeho leta 2019. Na peknom námestí sme sa predviedli s naším takmer dvojhodinovým programom, v ktorom sme ukázali to najlepšie z nášho repertoára najmä v podaní našich výborných spevákov – Jožka Ambróza, Jarky Bánikovej a Martina Vetráka. Milo nás prekvapilo početné a spontánne publikum, ktoré sa zabávalo, smialo, spievalo, a nám sa o to lepšie hralo. Cítili sme sa naozaj dobre. Najbližšie nás môžete vidieť a počuť na Zvolenskej oddychovke 8. septembra na námestí vo Zvolene a na valašianskej najchutnejšej haruli.

TO Valaská

Storočnica oživotvorenia Matice slovenskej

Dňa 4.8.2019 sa v Parku sv. Cyrila a Metoda pri budove sídla Matice slovenskej v Martine uskutočnil slávnostný ceremoniál osláv storočnice oživotvorenia MS. Pri tejto príležitosti bola odhalená busta Jána Vanoviča (predseda MS 1931-1938). Jeho životný príbeh nám priblížili maticiaarski ochotníci divadelníci oblečení v dobovom odevu. Slávnostný príhovor predniesol predseda MS JUDr. Gešper a ďalší pozvaní hostia. Veľmi nás teší, že spevokol LIPKA dostal možnosť obohatiť túto slávnosť. Zaspievali sme tieto piesne: *Hymnu Slovenskej republiky*, *Bože, čos ráčil, Slovenčina moja* a na záver *Hymnu Matice slovenskej*.

Následne sa slávnostný sprievod presunul na Národný cintorín, kde sa odohral pietny akt kladenia vencov, počas ktorého náš spevokol spieval pieseň *Hej, Slováci*. Na Národnom cintoríne v Martine je pochovaný aj maticiar a Valaštan A. A. Baník, preto predseda MO MS, starosta obce a jeho zástupca položili veniec v tvare dvojkríža na jeho miesto posledného odpočinku, členovia spevokolu LIPKA zaspievali pieseň *V tej našej dedinke*.

Touto formou ďakujem za finančnú podporu MS a obci Valaská. Veľmi nás teší, že sa osláv zúčastnili aj zástupcovia našej obce, vrátane 5 poslancov OcZ. Opätovne sme HRDO reprezentovali MS, ako aj našu obec.

členka MO MS Mgr. Kristína Magerová

Cyrilometodejský koncert maticných spevokolov

Dňa 5.7.2019 sa v priestoroch Rímsko-katolíckeho kostola Nanebovzatia Panny Márie v Brezne uskutočnil koncert pri príležitosti príchodu veľkých slovanských vierozvestcov na Veľkú Moravu. Spevokol Lipka pri MO MS Valaská obohatil túto slávnosť týmito piesňami: *Bože, čos ráčil*, *Cum de core*, *Nech ten chrám a Slovenčina moja*. Spoločnými piesňami sa prezentoval náš spevokol so Speváckym zborom mesta Brezna, a to *Tebje pojem* a na záver slávnosti *Aká si mi krásna*. Ďakujeme touto formou MO MS Brezno za pozvanie a za možnosť prvýkrát vystúpiť na tejto slávnosti.

predseda spevokolu LIPKA
PaedDr. Matúš Magera

Leto výtvarníkov zo Zušky

O cestách za GENIOM LOCI

Pred ôsmimi mesiacmi mohli návštevníci Domu kultúry vo Valaskej vidieť výstavu o minulosti a prítomnosti Valaskej, kde sme sa snažili zaznamenať a divákovi ponúknuť premeny toho zvláštneho, čo človek cíti pri návšteve niektorých miest. Našou snahou vtedy bolo ponúknuť divákovi pohľad na premeny toho sveta, ktorý ho bezprostredne obklopuje, v ktorom žije a v ktorom ho v záplave každodennosti možno ani nenapadne, ako ten svet vyzeral kedysi... čo zažil a čo si pamätá každým konárom a stebom trávy. Téma Genia loci pre nás onou výstavou zďaleka neskončila. Na jednej strane sa k téme premien nášho regiónu určite ešte vrátíme, keďže o rok zažije naša obec veľký sviatok, no hľadanie a objavovanie „Ducha miesta“ nám, výtvarníkom zo Zušky, ostalo a stále je metou, čo nás ťahá vpred.

Dve ďaleké cesty

Z ciest, ktoré sme toto leto podnikli, spomeniem dve najväčšie. Naše v poradí siedme „Zuš-Chorvátsko“ a augustovú výpravu do Rakúska a západných Čiech.

Chorvátsko je krajina, z ktorej si poväčšine ľudia prinesú domov zážitok z oddychu, slanej vody v nose, ježka v päte, či dobré alebo zlé dojmy z rezortu, v ktorom celý ten čas strávil. Keď sme v roku 2014 urobili našu prvú Zuš-výpravu do Chorvátska, bolo jasné, že sa sem ešte mnohokrát vrátíme a že naším cieľom nebude bazén v rezorte, ale cesty za poznáním. Aj naša tohoročná júlová cesta bola taká. Samozrejme, že sme zažili aj more, vodu a všetko to, čo k Chorvátsku patrí, ale aj spoznanie všetkého toho, čo ten svet pamätajúci si tisícročia ľudskej tvorivosti ponúka. Slovin-ské hrady Predjama a Celje spolu s hradom v meste Krk nás previedli svetom gotiky, rotunda Sv. Krševana, chrám v meste Krk a kostol Sv. Lucie v Jurandvare nám pootvorili okno do sveta románskeho slohu a aréna v meste Pula spolu s antickým chrámom a množstvom ďalších pamiatok z čias antiky nás vtiahol do sveta starovekého Ríma.

Naša štvordňová výprava do Rakúska bola ešte viac než Chorvátsko cestou za „Geniom Loci“. Bola v poradí už treťou cestou, na ktorej sme putovali po stopách významného maliara Egona Schieleho. Minulý rok si Rakúsko a s ním v podstate celý svet pripomenul storočnicu od konca jeho krátkej, ale nesmierne tvorivej cesty naším svetom. Všetky veľké galérie vo Viedni žili práve tvorbou či aspoň odkazom a inšpiráciou tohto umelca. Počas minuloročných jesenných prázdnin sme tak strávili niekoľko dní práve vo viedenských galériách a múzeách, kde sme videli desiatky jeho veľkoplošných malieb, ale aj komorných kresiebnych štúdií. Mnohé z nich môže bežný človek vidieť akurát tak v knihách či aučných katalógoch, pretože mnohé sú v súkromných zbierkach po celom svete. My sme tak mali jedinečnú možnosť stať sa svedkami stretnutia týchto diel. Naša druhá cesta počas jarných prázdnin a následne tretia v polovici augusta nás viedla do galérií v mestách Linz, Salzburg a do malebného mesta Český Krumlov.

Naše augustové Rakúsko sme začali návštevou zrúcaniny úžasného hradu Aggstein, ktorý sa nad vodami Dunaja týči tak vysoko, že pri pohľade z hradieb sme mali pocit, že svet pod nami sledujeme z balóna. Jeho múry sú pamätníkom krušných čias, kedy bolo dnešné Rakúsko rozdelené na desiatky malinkých a ešte menších štátikov, ktoré nie vždy vedľa seba vedeli nažívať v mieri, a tak v tomto regióne vyrástlo množstvo úžasných hradov - stavieb na tých najnebezpečnejších miestach. Človek až žasne, čo stredoveký človek dokázal postaviť. Dunaj, ktorý my poznáme ako širokú rovnú diaľnicu vody od západu na východ, sa tu točí pomedzi strmé kopce a skalné bralá a doslova za každou zákrutou žmúri gotickými okienkami nejaký hrad. Aj keď táto naša zastávka bola v podstate len cestou za našimi hlavnými cieľmi výpravy, je jasné, že do tohto sveta hradov nad vodami Dunaja sa ešte mnohokrát vrátíme.

Náš prvý veľký cieľ tej výpravy bolo mesto Salzburg, v ktorom... ako ináč, sme navštívili rozsiahlu výstavu Ego-na a jeho súčasníkov, no veľkú časť dňa sme strávili aj na rozsiahlom hrade, ktorý je pompežny už pri pohľade z diaľnice, nie to ešte z vnútrajška. Hlavným ťahákom tých dní bol ale Český Krumlov, mestočko, ktoré by sa rozmermi mohlo vojsť do dlane, no tým všetkým nádherným, čo tam je, sa človeku nevojde

do očí. Stredovekom dýchajúce uličky, ale aj všadeprítomný onen „Genius Loci“ boli to, čo nás, výtvarníkov zo Zušky, z ďalekej Valaskej priviedlo až sem. Pred vyše sto rokmi tu nejaký čas žil a tvoril práve aj Egon Schiele. Bolo to mesto, odkiaľ pochádzal, no zároveň z tých ulíc, domov, ľudí... zo všetkého cítil aj niečo viac, a tak sa mu práve Krumlov stal múzou a častým námetom. Navštívili sme domček, v ktorom býval a tvoril, prechádzali sme sa miestami, ktoré rovnako ako my, aj on obdivoval, no čo je dôležité, neboli sme ako tisíce návštevníkov toho dňa len turistami. Táto naša cesta bola aj o tvorbe... veľké skicáre, farby a štetce trčiac z bočného vrecka batohu boli to, čím sme sa na chvíľu stali aj my v očiach prechádzajúcich súčasťou ich zážitku z mesta dýchajúceho umením. Záverečným cieľom našej cesty bol deň strávený v meste Linz, kde sme rovnako videli množstvo zaujímavého a domov sme prišli síce unavení, no naplnení zážitkami a dojmami zo všetkého toho, čo sme videli.

Pozvánka na výstavu

Je už tradíciou, že návštevníci Domu kultúry vo Valaskej môžu v jesenných mesiacoch vidieť diela autorov spoločenstva „EXZU“ - spoločenstva absolventov, bývalých žiakov, ale aj priateľov výtvarného odboru našej Zušky. Ani túto jeseň tomu nebude inak. Septembrovou vernisážou otvoríme výstavu, kde sa vám znovu predstavia autori s rôznym zameraním v malbe, kresbe, grafike, práci s keramikou, ale aj vo fotografii. Znovu to bude výstava, kde môže návštevník na chvíľu vypnúť zo všednosti dní a trochu pookriať, a taktiež to bude znovu výstava, kde bude pre záujemcov možnosť zakúpenia vybraných diel, či kontaktu na mladých výtvarníkov, ktorých v našej obci máme. Pre návštevníkov DK Valaská bude táto výstava prístupná v pracovných dňoch od druhej polky septembra počas celej Kultúrnej jesene 2019. Srdečne vás pozývame.

Mgr. Rastislav Turňa - vedúci výtvarného odboru ZUŠ

Nesed' doma a pod's nami za letnými zážitkami!

Takto znela výzva nášho Občianskeho združenia Bahniatka, ktoré už druhý rok organizovalo počas letných prázdnin DeLeT - denný letný tábor. Ako názov napovedá, tábor je s dennou dochádzkou a aj tento rok sa postaral o „vymazanie nudy“ prázdninujúcim deťom vo veku 6 - 12 rokov, v troch týždenných turnusoch. Núdzu o zážitky, nové kamarátstva a dobrodružstvá nebola. Každý deň čakal deti pestrý program - tvorivé dielne, súťaže, opekačka s prenocovaním v priestoroch OZ Bahniatka, výlety za kultúrou, zába-ovou a poznaním do okolia. Navštívili sme múzeum a zdolali hodinovú vežu v Banskej Bystrici, okúpali sme sa v Holidaypark Kováčová a na kúpalisku v Podbrezovej, spoznali sme mestečko Donovalsko aj s jeho zvieracími obyvateľmi, zažili sme adrenalin na vodnej strele a vyšantili sme sa na zábavných atrakciách v Tatrapolise. Mnohí zabojovali so strachom a odlúčením od rodičov počas noci odvahy s prenocovaním a nočným pochodom. Spolu 45 detí takto strávilo prázdninový čas zmysluplne, bez sedenia pred televízorom, PC, tabletom, či mobilom.

Skutočné zážitky a pravé kamarátstva sa nevyrovnajú tým virtuálnym, a preto sa tešíme na ďalšie stretnutie opäť o rok v DeLeTe.

Mgr. Silvia Paulovičová – predseda OZ Bahniatka

Občianske združenie BAHNIATKA

Prečo sa naše OZ volá Bahniatka? Bahniatka sú symbolom prebúdajúceho sa života. Toto pomenovanie kvetov vrbí má rôzne obmeny v nárečiach, nech už sú to baránky, jahňady, babuličky, kozičky, všetky však súvisia s názvami mláďat rodiacimi sa na jar.

Občianske združenie Bahniatka zameriava svoju činnosť na ľudské mláďa. Našou snahou je podporiť zdravý, harmonický vývoj detí po všetkých stránkach – fyzickej, emocionálnej, sociálnej aj kognitívnej. Ciele združenia naplňame formou aktivít pre deti. Sú to napr. heričky pre najmenšie detičky s mamičkami, tematické tvorivé dielničky alebo letné tábory. V priestoroch OZ Bahniatka pripravujeme Zvieratkovo - edukatívny a hrací park pre deti s domácimi zvieratkami. Radosť z učenia podporujeme formou domáceho vzdelávania, ktorou v školskom roku 2019/2020 budú vzdelávaní 3 žiaci, a tiež pripravujeme od septembra Montessori hodinky pre predškolákov, kde sa zameriame na prípravu bezproblémového vstupu do školy.

Vo všetkých aktivitách uplatňujeme prvky Montessori pedagogiky.

Prostredníctvom takéhoto prístupu, vzdelávania a rozvíjania detí s dôrazom na výchovu k tolerancii, zodpovednosti, láske k prírode, radosti z hry, učenia, objavovania a radosti z vlastnej práce môžeme a chceme zlepšiť svet.

Mgr. Silvia Paulovičová

AJ ADAPTÁCIA MÁ ŠŤASTNÝ KONIEC

Leto sa pomaly chýli ku koncu a ja sa teším na to, že deti prídu do materskej školy oddýchnuté a hlavne s kopou nových zážitkov. Rozprávaniu nebude konca. Píšem o tých starších deťoch, pretože začiatok nového školského roka nie je pre všetky deti ľahký. Tie staršie sa k nám tešia, tie mladšie ešte nevedia, čo ich čaká. Preto by som rada napísala niekoľko rád pre rodičov, aby zvládli bez problémov vstup detí do materskej školy, ale aj odlúčenie.

Práve rodičia môžu cielenou prípravou veľmi uľahčiť nástup dieťaťa do materskej školy. Nájdite si preto čas a pokúste sa vyskúšať moje odporúčania v praxi, aby ste eliminovali úzkosť dieťaťa z neistoty a z toho, čo ho v škôlke čaká.

Čo najviac sa s dieťaťom pred začiatkom nástupu do materskej školy rozprávajte o tom, prečo je škôlka pre ne **dôležitá a dobrá**, že sa tu naučia množstvo nových vecí, spoznajú nových kamarátov a môžu sa hrať s cudzími hračkami. Pozitívne ho motivujte.

Prvé dni v materskej škole **sú stresujúce**. Po nástupe do materskej školy majú učiteľky doslova plné ruky práce. Tri plačúce deti na rukách obetavých učiteliek nie sú žiadna výnimka. V tomto období každé dieťa prechádza 3 základnými vývojovými fázami, pričom každá z nich trvá približne týždeň.

V orientačnej fáze sa dieťa stáva pozorovateľom nového prostredia, ľudí, pravidiel a aktivít, ktorých súčasťou sa stáva. Býva málo výrečné a kontaktné voči svojmu okoliu a snaží sa spracovať všetky podnety zo svojho okolia. V tomto období každé dieťa nechce ani hrať a nechutí mu jesť, nakoľko je vo veľkom strese.

Čo poradiť rodičom? Ranné lúčenie s množstvom kriku a plaču je pre všetkých veľmi náročné. Toto obdobie prosté musíte vydržať a dôverovať skúseným učiteľkám. Využite možnosť prvé dni zostať nejaký čas v triede. Snažte sa však dieťa nekontaktovať a napríklad si čítať. Každý deň tento čas skracujte a pomaličky sa po veľmi rýchlej rozlúčke s dieťaťom vytráťte. Nikdy neodchádzajte bez rozlúčenia! Nedávajte dieťaťu ani na sekundu pocítiť, že by mohlo odísť s vami.

Pokiaľ dieťa chytí záchvat, musíte ho uistiť, že napriek tomu budete musieť odísť a **ono aj tak musí zostať v materskej škole**. Je jasné, že ste v šoku a možno ste u svojho dieťaťa obdobný záchvat ešte nevideli, ale musíte pozbierať sily a ísť. Hovorte s ním však o tejto situácii aj pred tým, ako nastane, keď je dieťa pokojné. Aj v prípade, že sa vám zdá situácia neúnosná a pre všetkých veľmi vyčerpávajúca, dochádzku nesmiete pre-

rušiť, lebo by ste sa ocitli na úplnom začiatku. Darujte mu nejakú drobnosť, napríklad srdiečko alebo mačika, ktorý bude symbolizovať, že ho veľmi ľúbite a vždy sa po neho vrátite. Dieťaťu nedávajte po škôlke **žiadne ďalšie aktivity**, bolo by preťažené. Potrebuje si oddýchnuť a svoj stres odfiltrovať v pokojnom domácom prostredí. Hovorte o jeho strachu a úzkosti. Snažte sa zistiť, čoho konkrétne sa dieťa bojí. Má strach, že sa nevrátiť? Ublížil mu niekto? Alebo nevie, kde je toaleta? Ak raz presne definujete, čoho sa dieťa bojí, dokážete proti týmto jeho obavám v spolupráci s učiteľkou ľahšie bojovať. Po prostu učiteľku, aby si dieťa mohlo vziať do škôlky svoju najobľúbenejšiu hračku. Bude mu dávať pocit bezpečia a istoty, pokiaľ sa navrátiť.

V kontaktnej fáze (približne druhý týždeň) sa už dieťa snaží o svoje presadenie v kolektíve. Hľadá si svoje miesto a upútava na seba pozornosť. Všima si, čo je pre rovesníkov zaujímavé, a snaží sa získať si ich priazeň. Dieťa je komunikatívnejšie, hravejšie, no stále veľmi vyčerpané zo spracúvania nových podnetov. Musí si zvykať na nové povahy kamarátov, zvládať riešenia konfliktov pod vedením učiteľky. V prítomnosti rodičov môže byť plačlivejšie a pôsobí nevyrovnane. Rodič by mal tieto nálady zvládať bez väčších emócií a chápať, že na dieťa je počas dňa kladená veľká záťaž.

Tretí týždeň sa zväčša prekrýva s poslednou **fázou ukľudnenia**. Dieťa sa stáva vyrovnanejšie, je menej plačlivé a chápe pravidlá materskej školy. Prejavuje svoju náklonnosť, napodobňuje iné deti a prehlbuje priateľstvá. Priestory školy sú pre neho známe a upokojenie umožňuje štandardné stravovanie. Ak ste boli trpezliví a nenechávali ste svoje dieťa celodenne v škole, teraz je ten správny čas. Dieťa je na to pripravené. Určite s ním však o tom komunikujte, aby opäť nezostalo zneistené.

Kto prežil nástup svojich detí do materskej školy, vie, že každé to preživalo úplne inak. Nestanovujte si preto žiadny limit a neporovnávajte vaše dieťa s inými. Pamätajte, že každé dieťa je jedinečné a má iné povahové črty. Niektoré deti fyzické prejavy úzkosti či teatrálny záchvaty vôbec nemajú. U iných sa objavujú na pár dní a u ďalších môžu pretrvávajúť týždne. Nakoniec si však zvykne a vy budete mať radosť, že ste ho podporovali najlepšie, ako ste vedeli.

Prajem všetkým deťom a rodičom úspešný štart do nového školského roka, veľa trpezlivosti a veľa pekných zážitkov s novými kamarátmi a pani učiteľkami.

Mgr. Ivetta Babčanová, riaditeľka MŠ

65 rokov Materskej školy vo Valaskej

Máme šťastie, že sme mohli byť pri jubileu materskej školy dvakrát. Prvýkrát, keď sme s deťmi vystúpili s programom v kinosále kultúrneho domu a druhý raz, keď si môžeme pripomenúť toto výročie prostredníctvom Valaštianskeho hlásnika.

MATERSKÁ ŠKOLA A JEJ HISTÓRIA

Materská škola vo Valaskej bola zriadená na príkaz ONV v roku 1952 v budove Národnej školy. Práve z týchto dôvodov bol prvý a druhý ročník národnej školy premiestnený do veľkej triedy v starej škole a uvoľnená trieda bola určená pre materskú školu.

V pláne výstavby sídliska vo Valaskej bola zapracovaná aj výstavba sociálnych zariadení, a tak v prvých rokoch boli postavené detské jasle a materská škola, ktoré mali pomôcť matkám zaradiť sa do pracovného procesu.

Materská škola vo Valaskej začala svoju činnosť 1. septembra 1953. V tom roku bola jestvujúca materská škola rozšírená o jednu ďalšiu triedu. Veľké starosti robilo umiestnenie materskej školy. Návrhov bolo niekoľko. Dom Martina Benčíka, fara, istý čas v hornej škole. Nakoniec bola provizórne umiestnená v objekte, ktorého majiteľom bol n.p. Strojáreň Piesok a ktorý neskôr slúžil na ubytovanie robotníkov výstavby sídliska.

1. septembra 1954 bola zhruba dokončená novostavba materskej školy nákladom 500 000.

Stavbu viedol Valaštan Alfons Kučera. Do nového objektu sa škola nasťahovala 1.9.1954, ale pre pokračovacie práce na interiéru musela byť prevádzka prerušená do decembra 1954.

Od 17. januára 1955 začala materská škola plniť svoju úlohu. Popri výchovnej práci sa škola starala o deti zamestnaných matiek po celý deň. Po celý deň ostávalo v začiatkoch len 11 detí. Od 17. októbra 1955 bola na žiadosť rodičov prevádzka materskej školy upravená na dvanásť hodín. Riaditeľkou materskej školy v tomto období bola pani Kamila Kováčiková, ktorá absolvovala právny kurz pre učiteľky MŠ.

Od 1. septembra 1957 bola otvorená tretia trieda. Dve triedy s celodennou prevádzkou, jedna s 8-hodinovou starostlivosťou pre nezamestnané matky.

V tomto školskom roku začala družba s Kindergartenom vo Schwansbergu v NDR. Výmenou skúseností, detských prác, fotografií sa družba prehl-

bovala do roku 1960.

1. septembra 1963 sa oddelila prevádzka materskej školy na TDH a vytvorila sa materská škola s jednou triedou. V pôvodnej ostali tri triedy. Riaditeľkou v tomto období bola pani Anna Weisová. V roku 1964 sa začala písať história výstavby školskej záhrady. V prvej etape bolo vybudované oploštenie v dĺžke 180 metrov, domček pre hru s bábikami, letná besiedka, letná trieda, pieskovisko, kolotoče, preliezačka, garáže, kolobežková dráha, kvetinový altánok, premiestnené boli hojdačky, upravené boli trávnaté a piesočnaté plochy, obrubníky, kvetinové hriadky. Druhým úspechom v tomto období bolo sprevádzkovanie ústredného kúrenia, s problémami bolo dokončené až v roku 1972.

V roku 1970 sa začala spolupráca materskej školy so Základnou deväťročnou školou vo Valaskej. Dôvodom bolo zlepšenie prípravy detí pre vstup do školy. Uskutočňovali sa vzájomné návštevy. V roku 1974 začala spolupráca s Materskou školou v Smidarochoch v Čechách. Našu školu navštívili kolegyne z Čiech. Začiatkom 80. rokov prebiehala komplexná analýza nového poňatia výchovy a vzdelávania. Materská škola prešla celkovou renováciou vonkajšieho a vnútorného vybavenia. Všetky triedy boli vybavené modernejším, účelnejším zariadením. Zlepšilo sa hygienické vybavenie celkovou rekonštrukciou umývárne, rozšíril sa počet umývadiel. Oteplil sa vstupný priestor do materskej školy zamurovaním dvojítych okien. V spolupráci so ZRPŠ, Miestnym národným výborom sa uskutočnilo množstvo ďalších prác ako maľovanie, tesnenie okien, striekanie a úpravy fasády, ukončili sa práce na oplo-

tení. V roku 1980 sa nadviazala hlbšia spolupráca s Ľudovou školou umenia. Hudba nám robí detstvo hravejšie a šťastnejšie, rozvíja sa ich duchovná kultúra. Piesne, hudobné činnosti a hry zradostňujú a spríjemňujú deťom pobyt v materskej škole.

Do roku 1973 bola riaditeľkou pani Anna Weisová, od roku 1973 – 1979 Emília Hudíková, od roku 1979 – 1989 pani Anna Kováčiková, od roku 1990 – 1995 pani Mária Kaderiková, od roku 1995 až po súčasnosť je vo funkcii riaditeľky MŠ pani Iveta Babčanová. V nasledujúcich rokoch sa naďalej prehlbovala spolupráca so ZŠ, ZUŠ, Klubom dôchodcov Valaskej. V roku 1996 sa vystavala plynová kotolňa

pre materskú školu. V roku 1996 bolo prírodnou kalamitou zničené oploštenie materskej školy. Vďaka Obecnému úradu vo Valaskej a za pomoci rodičov sa ho podarilo obnoviť a v roku 2000 sa nám podarilo vystierkovať a natrieť fasádu celej materskej školy formou brigád s rodičmi.

V roku 1993 v rámci úsporných opatrení došlo k uzatvoreniu MŠ na ulici TDH, všetky deti boli premiestnené do MŠ na Švermovej ulici. Z trojtriednej MŠ sme spravili štvortriednu. Došlo k miernemu poklesu detí, ale nie na dlho, pretože v roku 1995 sme museli otvoriť aj piatu triedu, a to v priestoroch ZŠ. Záujem rodičov o umiestnenie detí v našom predškolskom zariadení z roka na rok stúpal a my sme museli hľadať riešenie, kde ďalšie deti umiestniť. Preto sa v roku 2000 otvorila v ZŠ aj šiesta trieda, kde boli naše deti až do konca školského roka 2009. Štyri roky naše deti strávili v provizórnych priestoroch klubu dôchodcov. Keďže tieto priestory neboli vyhovujúce, bolo potrebné ďalej hľadať, aby sa deti mohli vzdelávať v dôstojnom prostredí. Riešenie, ktoré podporovalo vedenie našej obce a obecné zastupiteľstvo, sa našlo. Priestory bývalej pošty boli zrekonštruované a v septembri 2013 odovzdané do užívania našej materskej školy.

MATERSKÁ ŠKOLA DNES

A aká je materská škola dnes? Je to šesťtriedne zariadenie, ktoré navštevuje každoročne priemerne 100 - 106 detí. V školskom roku 2019/20 bude navštevovať materskú školu spolu 107 detí vo veku od dvoch do šiestich rokov. Starostlivosť im bude zabezpečovať 11 kvalifikovaných učiteliek a dve prevádzkové zamestnankyne. Päť tried je s celodennou starostlivosťou, jedna trieda s poldennou starostlivosťou.

Dnes sa pýšime dvomi budovami, ktoré sú zariadené moderným a účelným nábytkom, pomôckami a najmodernejšou didaktickou technikou. Sme moderná materská škola, v ktorej celostný rozvoj osobnosti detí je ovplyvňovaný kvalitnou stimuláciou, kultivovanou komunikáciou a štýlom práce a profesionalitou pedagógov.

Materská škola prechádza veľkými reformami. V našom kolektíve konštruktívne reagujeme na zmeny v súlade s rôznymi inováciami. V školskom roku 2009/10 sme začali pracovať podľa nového Štátneho vzdelávacieho programu ISCED 0. Prešlo len niekoľko rokov a do platnosti dňa 6. júla 2016 vstupuje s účinnosťou od 1. septembra 2016 ďalší vzdelávací program pod názvom: Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách. Nový program je postavený na novej štruktúre obsahu vzdelávania, systematizuje ho. Opiera sa o **najlepšie poznatky z medzinárodnej predškolskej pedagogiky a zároveň zohľadňuje historickú skúsenosť a profesionálne návyky súčasnej generácie učiteliek materských škôl.**

Dnes môžeme konštatovať, že v práci našej materskej školy dominovali a dominujú pozitívne trendy a výsledky, na ktorých sa podieľali všetci pedagogickí a nepedagogickí zamestnanci materskej školy. Posledné roky druhého tisícročia a začiatky tretieho tisícročia v živote našej školy boli predovšetkým obdobím zmien. Sme mater-

skou školou, ktorá buduje svoju existenciu nielen na tradíciách, ale aj súčasnosti.

Netreba zdôrazňovať, že naša materská škola sa môže pochváliť tisíckami úspešných absolventov. Sme hrdé na úspechy našich detí, ktoré nás úspešne reprezentujú na celoslovenských, ale aj regionálnych súťažiach.

Po tejto ceste hrdó kráčame už šesťdesiatpäť rokov. Nebola to cesta ľahká, ale čo môžem s určitou povedať, že bola naplnená svedomitou prácou a láskou všetkých zamestnancov MŠ.

Bránami materskej školy prešlo za 65 rokov približne 6 042 detí. O ich zdravý, harmonický vývin sa staralo celkom 87 pedagogických zamestnancov a 45 nepedagogických. Niektorí zamestnanci pôsobili v materskej škole len krátko, niektorí vychovávali a vzdelávali aj deti svojich bývalých škôlkarov.

Čo dodať na záver? Nič krajšie a pravdiviešie nemôže vystihnúť pranie našich vďačných starých rodičov k 65. výročiu vzniku materskej školy:

Ani sa nám nechce veriť, že je to už 60 rokov, ako sme my, ako prví chodili do tejto škôlky. Dnes odprevádzame naše vnúčatá tam, kde sme sa aj

my cítili ako doma.

Vďaka vám pani učiteľky z našej škôlky. Detičky poznávajú históriu a zvyklosti našej malebnej dedinky Valaská.

Ďakujeme vám všetkým bývalým aj súčasným pani učiteľkám za lásku a trpezlivosť so všetkými deťmi a prajeme našej škôlke:

Zachovaj nám, Bože, našu škôlku a prajeme jej také učiteľky, aby boli deťom druhými mamami, láskavými tetami a veľkými kamarátkami.

Mgr. Iveta Babčanová, riaditeľka MŠ

POĎAKOVANIE

V dnešnom svete je raritou, ak niekto niekomu pomôže. Je to skôr taký malý zázrak ako samozrejmosť. Je to prejav aspoň nejakej dobrostrednosti a hlavne ľudskosti, ktorá v dnešnom svete pomaly, ale isto vymiera. Doteraz neviem, že či je to dobrou alebo ľuďmi, ale jedno je isté. Ešte stále sa nájdu ľudia, ktorí sú ochotní pomôcť, venovať zo svojho prebytku niečo, čím urobia druhým radosť. Nám sa podarilo takéhoto človeka stretnúť. Je to pani Marta Babriková (rod. Nemkyová), ktorá nám do materskej školy darovala piano. Patrí jej za to naše veľké poďakovanie. Určite darovala toto piano za účelom, aby bolo čo najlepšie využitie.

Pri sťahovaní pianu nám veľmi pomohol pán Ing. Peter Pisár a zamestnanci VPP, ako aj pán Ondrej Švantner a Miloš Štulajter, za čo im patrí tiež naše veľké poďakovanie. A samozrejme pani Pastírovej, ktorá toto všetko sprostredkovala.

Ďakujem, Iveta Babčanová, riaditeľka MŠ

Múdra sova

Leto v plnom prúde. Končí sa mesiac júl. Dvaja školáci sa vyberú na bicykloch k jazeru za sídliskom. Majú v pláne zistiť, aké vtáky sa tam nachádzajú, pretože sú v ornitologickom spolku a o vtáky majú veľký záujem. Aj veľa o nich vedia. Prvé, čo si uvedomili, bola obrovská burina navôkol. Našťastie psíčkari a iní vychodili chodník okolo jazera, aj popri Hrone. Tiež plastového a iného odpadu bolo cestou dosť. Škoda, bolo by to veľmi pekné miesto na oddych, na prechádzky.

Keď niečo preletelo, hneď pomenovali druh vtáčika a predhľadali sa v tom, kto čo prvý uvidí. Za cieľ si dali dôjsť ku hrádzi, tam sa ešte poobzerajú a potom priechodom cez koľajnice späť na sídlisko, lebo sa poriadne zaoblačilo. Tam sa dostali podchodom popod koľajnice, len horko-ťažko sa však do neho s bicyklami zmestili, také to tam bolo zarastené.

Blížili sa k hrádzi. Mladší z nich si to chcel skrátiť cez veľkú burinu, aby bol pri hrádzi prvý. Chcel byť skôr, lebo starší ho často predbiehal a on mu chcel dokázať, že naňho má. Pustil si to popri vysokých byliach, ktoré vyčnievali nad ostatnú burinu. Podarilo sa. Trochu sa síce z jednej strany šuchol o rastlinu, ale pri hrádzi bol prvý. Poobzerali, čo chceli, zo skalnatého brehu si hodili niekoľko žabiek a ponáhľali sa domov, lebo už bolo vidieť blesky a počuť dunenie hromov. Domov prišli v poslednej chvíli. Vzápätí sa spustil prudký dážď. Oslivé blesky sprevádzalo rachotenie hromov. Mladší si všimol, že na prste pravej ruky a na lýtku pravej nohy má akýsi červený flak, akoby sa popálil. Trochu ho to bolelo

aj svrbelo. Na druhý deň to ukázal rodičom, lebo sa to zväčšilo, tiež bolelo a svrbelo viac. Rodičia na internete zistili, že by to mohlo byť popálenie bolševníkom. O tri dni s tým išli na pohotovosť. Lekár potvrdil, že to môže byť od nejakej rastliny, ale veľa o tom nevedel. Dal im nejaké pokyny a ak by sa to zhoršovalo, majú opäť prísť. Na internete sa dozvedeli priebeh popálenia. Urobí sa veľký pluzgier, ktorý po niekoľkých dňoch praskne. Potom to len prekryť náplastou a každý večer náplast meniť. Bolí to, svrbí to a môže dlho trvať, kým sa to úplne upokojí. Je to citlivé na slnko a na pokožke po zahojení dlho zostáva červený flak. Potvrdilo sa. O niekoľko dní sa naozaj objavili pluzgiere, aj to bolelo a prázdniny nemohol tráviť tak, ako chcel. Musel si dávať pozor. Ku cti mu slúži, že pokiaľ dobre viem, svoj údel trpezlivo a s pochopením znášal.

Bolševník sa k nám dostal z východu. Niektorí si ho priniesli ako okrasnú rastlinu. V dobrých podmienkach sa rýchlo rozmnožuje, no ťažko likviduje. Takýchto invázných rastlín je viac druhov, všetky nemusia byť nebezpečné. Najagresívnejší je pravdepodobne Bolševník veľký, menej Bolševník borščov..... Darí sa im najmä na vlhkých a zanedbaných miestach. Viacej sa o invázných, v niektorých prípadoch aj jedovatých rastlinách alebo hmyze môžete dozvedieť z internetu.

Tento príbeh sa mohol celkom dobre odohrať aj na iných miestach v okolí našej obce /a nielen v okolí našej obce/, lebo chlapi sa túlali a bicyklovali aj inde. Spoločný menovateľ lokalít, ktorými prechádzali, bol podobný. Zanedbané a znečistené miesta plastovým a iným odpadom. Okrem bežnej buriny aj obrovské byle s rôznofarebnými súkvetiami a veľkými listami.

Pri potulkách prírodou aj v okolí obcí platia isté zásady, ktorých by sme sa mali držať. Napr.:

Do prírody treba chodiť, je to pre naše zdravie potrebné. Môžeme načerpať nové sily, zabaviť sa, zrelaxovať, aj prírode po-

môcť, upozorniť kompetentných, keď niečo nie je v poriadku. No opatrnosti nikdy nie je dosť, treba si dávať pozor. Nechytáť, čo nepoznáme, nejstť, čo nepoznáme a nezdržiavať sa na zanedbaných a znečistených miestach. Tiež neznečisťovať! Čo si do prírody donesieme, treba aj odniesť, nie to tam nechať a robiť si z nej smetisko! Naši dvaja školáci sa v prírode vedú správať a verím, že po takejto skúsenosti budú opatrnejší. A ešte niečo: Podľa zákona zvratného pôsobenia - Čo dáš, dostaneš späť - prchkejší ľudia so sklonom reagovať podráždené, ak nie je podľa nich, jedno, či deti alebo dospelí, majú obzvlášť „šťastie“ natrafiť na podobné nepríjemnosti, akoby im to chcelo povedať: Upokoj sa, buď opatrný a predvídať!

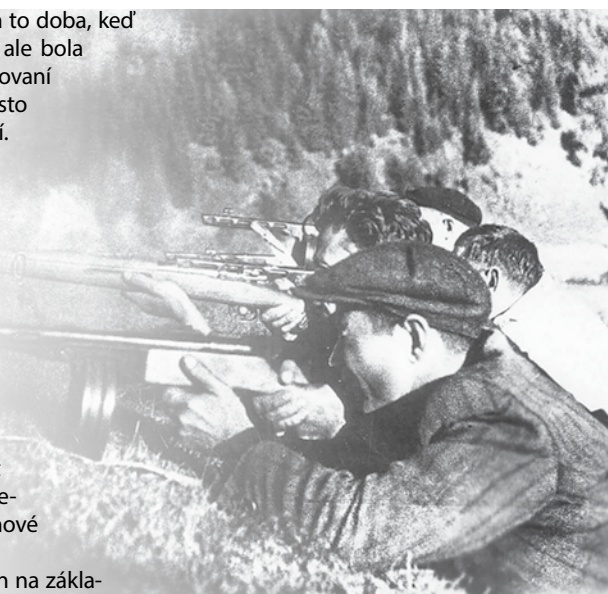
M. Pacerová

75. výročie SNP

Ako predseda SZPB sa chcem prihovoriť touto cestou k všetkým ľuďom a pripomenúť dôležitú históriu II. svetovej vojny. Naše poslanie je aktuálne. Chceme zachovať pamiatku a česť bojovníkov proti fašizmu a prispieť k tomu, aby občania Slovenska poznali historické udalosti a boli hrdí na tradície boja za slobodu, osobitne v SNP. Naši starí rodičia sa odhodlane pustili do odboja proti nepriateľovi. Slovenské národné povstanie zanechalo hlbokú brázd v slovenských dejinách. Nezmazateľne sa zapísalo aj do osudov a myslí obyvateľov miest a obcí, ktoré sa ocitli v riave hektických udalostí neskorého leta 1944. Poprevracalo ľudské osudy, často proti sebe postavilo priateľov alebo aj príbuzných. Povstanie sa z politických dôvodov mýtižovalo a na základe týchto mýtov strácalo svoju ľudskú tvár, vytváral sa z neho jednotlivec, ľudský osud, často komplikovaný a nejednoznačný. Bolo to obdobie historického zvratu, keď sa preukazuje ľudskosť, pochopenie pre prenasledovaných a trpiacich, alebo aj neľudskosť, necitlivosť a bezcharakternosť tých, ktorí sa cítili

mocnými a nezraniteľnými. Bola to doba, keď človek prestával byť človekom, ale bola to aj doba, keď práve prenasledovaní potrebovali pomoc a veľmi často ju dostávali od neznámych ľudí. Povstanie prinieslo nadšenie nad vyslobodzovaním sa z čias poroby, ale aj masy utečencov, ktorí prichádzali do srdca Povstania, aby sa aspoň načas vyhli životu pod okupačným jarmom nacistických armád a polície. Po potlačení Povstania hľadali mnohí úkryt pred prenasledovaním. Politicky a rasovo prenasledovaní nachádzali útočisko mnohokrát tam, kde by to ani nečakali, potrebovali nielen úkryt, ale často aj nové doklady a novú totožnosť. Povstanie akoby sme poznali len na základe tej „veľkej“ histórie. Dejiny sú však dejinami obyčajných ľudí, ich osudov, šťastia a tragédií. Povstanie však poznačilo ich život. Mozaika osudov ľudí, ktorých povstalecké udalosti poznačili, je veľmi široká. A tam kdesi medzi nimi

sa pohybovali ľudia, ktorých hlavným krédom bola ľudskosť, statočnosť a odvaha. Preto pripomeňme si toto výnimočné výročie.

Ing. Juraj Uhrin, predseda SZPB Valaská

Prof. MUDr. Ladislav Šimun, CSc. Pokračovanie

Časť tretia: Skalpel

Rok 1939 zmaril jeho sny o ceste do Paríža, kde chcel odísť so svojím strýkom Edmundom Gwerkom a naplniť svoje ambície štúdiom výtvarného umenia.

Prihlásil sa na medicínu, od začiatku sa zameriaval na chirurgiu. Život mu priniesol veľké skúšky.

V poslednom ročníku štúdia prešiel veľkým chirurgickým krstom - bombardovanie Bratislavy a s ním okolo 150 ranených na klinike u prof. Čárskeho. Keď vyhlásili Povstanie, odišiel do podbrezovskej nemocnice k zraneným partizánom. Ďalší chirurgický krst zvládol, keď dovezli počas niekoľkých hodín vyše štyridsať ranených z bojov o Telgárt. Prežil sedem týždňov vo frontovom pásme „nikoho“ v improvizovanej nemocnici v Podbrezovej, kde sa zabarikádovали Nemci. Prežil evakuáciu ranených na senných vozoch do Krpáčova, šťastnou náhodou sa mu podarilo ujsť z nemeckého zajatia (napísal o tom aj poviedku).

Spoločne s kolegom, doktorom Bancíkom (t.č. bez promócie), síce s vedomosťami, ale bez skúseností, amputovali nohu lesníkovi, ktorý stupil na mínu. Najskôr si naštudovali anatomický atlas a pustili sa do toho. Zachránili mu život. Ale to je len jeden prípad z mnohých.

Takto spomína na svoje vojnové pôsobenie: „Vtedy bolo zranených veľmi veľa a zranenia podobného druhu sa v mieri nevyskytujú. Videl som veľa strelných zranení a musel som sa s nimi vyrovnávať.“

Štúdium medicíny na Lekárskej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave napokon ukončil až po 2. svetovej vojne. Praktické skúsenosti získaval na klinikách v Brne a v Prahe.

Už od mladosti ho fascinovala ľudská ruka. Mnohé zákroky plastických chirurgov boli opísané v odbornej literatúre. Jeden z nich však vzbudil mimoriadnu pozornosť odbornej verejnosti a články o ňom boli uverejnené v domáciach a zahraničných novinách a časopisoch. Stalo sa to v roku 1965. Ján Zábojník, knihár, si na rezačke odrezal štyri prsty pravej ruky. Po sedemhodinovej operácii sa MUDr. Šimunovi podarilo zrekonštruovať prerušené šľachy a nervy a spojiť odseknuté prsty s rukou.

„Prsty som mu po reimplantácii zašil do kože brušnej steny, odkiaľ dostávali výživu. Inak by odumreli. Keď sa koža prichytila, oddelil som ju po piatich týždňoch aj s kožou od brucha. Šesť mesiacov po úraze už mal pán Zábojník ruku opäť takmer úplne funkčnú.“

Po operácii prednášal v Ríme pred medzinárodným auditóriom plastických chirurgov – na seminári v závere roka 1965, na 4. medzinárodnom kongrese plastickej chirurgie, opäť v Ríme, v októbri 1967, na mnohých vedeckých fórach vo Varšave, Budapešti, vo Viedni. V tom čase sa podobné zákroky nevykonávali.

Taliansky časopis *Vie Nuove* v decembri 1965 uverejnil:

„Nazývajú ho čarodejníkom ruky, nielen doma, vo vlasti, v Československu, ale na celom svete. Ale v MUDr. L. Šimunovi, docentovi kliniky plastickej chirurgie v Bratislave, špecialistovi na plastiku ruky je málo čarodejníctva. Celé jeho čarodejníctvo tkvie vo vede, v nových metódach chirurgických pokusov, ktoré použil a ktoré priniesli prekvapujúce výsledky. Použil techniku, aká dodnes žila len v teórii, a to zásluhou jej autora, profesora Gilliesia, jedného z otcov plastickej chirurgie.“

S pánom Zábojníkom boli priateľmi až do konca života.

21. august 1968, Bratislava (L. Šimun, Augustový denník)

„Streda, 21. augusta 1968, Bratislava.... V nemocnici mali všetci slzy v očiach. Z úst kolegov, lekárov, sestier, pacientov zaznievali slová odsúdenia: okupácia, invázia, agresia. V rozhlas recitoval môj kamarát Vilo Záborský báseň Mor ho!, po ňom hovoril Maťo Bakoš a hymny ukončili vysielanie. Potom sa rozhlas odmlčal. Obsadili ho. Vnímal som vzrušenie, nervozitu, zvedavosť ľudí, smútok, hrôzu, až zastrašenosť a u mladého lekára aj prirodzenú a prehnajú snahu správať sa hrdinsky. Pripadalo mi to ako pred 25 rokmi, cez Povstanie, keď do podbrezovského špitála priviezli prvých ranených z Telgártu. Vtedy som sa ako medik správal podobne, just ako tí mladí lekári z chirurgie... sám som si pripadal až príliš chladnokrvný. Ale to iba navonok, vnútri sa mi jatrili staré rany. V ambulancii na chirurgii robili priamu masáž srdca. Ležal tam mladík s priestrelom brucha, pod pupkom mu vytŕčali črevá. Pätnásťročná študentka Danko taktiež dokonala po strelnom poranení brucha na našej chirurgii. Nevedel som, prečo Rusi začali strieľať na ľudí, ani kde sa to stalo, to sa dozviem neskôr. Na tom v tejto chvíli nezáležalo. Dušu mi mrazilo nenávisť voči agresorovi, ktorý to spôsobil, ktorý prepadol našu vlasť.“

V roku 1970 ho vylúčili zo strany, o štyri roky neskôr aj z Univerzity Komenského, zakázali mu pedagogickú, publikačnú aj výstavnú činnosť. Dovolil si kritizovať to, s čím nesúhlasil, a za to ho označili za pravicového oportunistu, nepriateľa socializmu a ZSSR. Po niekoľkých mesiacoch bez zamestnania našiel uplatnenie v Ústave lekárskej kozmetiky. Vystavovať a publikovať mu dovolili až v roku 1980.

Prof. MUDr. Ladislav Šimun, CSc. patril medzi popredných plastických chirurgov a bol spoluzakladateľom plastickej chirurgie na Slovensku. Pracoval 25 rokov na klinike plastickej chirurgie v Bratislave a prednášal na Lekárskej fakulte Univerzity Komenského. Po roku 1974 bol prinútený z politických dôvodov odísť z Lekárskej fakulty UK a pôsobil v Ústave lekárskej kozme-

tiky. Tu založil Oddelenie estetickej chirurgie, ktoré viedol až do roku 1991. Počas bohatej praktickej činnosti vykonal viac ako šesťtisíc operácií, napísal množstvo odborných článkov a známy sa stal aj vďaka svojim vystúpeniam v rozhlase a televízii.

Za celoživotné dielo mu v roku 1991 bola udelená Veľká zlatá medaila Purkyňovej lekárskej spoločnosti. V roku 1992 bol na návrh vedeckej rady vymenovaný za profesora plastickej a estetickej chirurgie.

Je autorom knižných publikácií Atlas chirurgie ruky (1980), Chirurgia mäkkých tkanív tváre (1985) a Cesty ku kráse (1992), ktoré sám ilustroval.

Ladislav Šimun sa venoval aj písaniu poviedok a básničiek, ešte ako gymnazista uverejňoval v časopise Sitno (1939). Ako vysokoškolačkovi mu uverejnili báseň v Tvorbe roku 1943. V päťdesiatych a šesťdesiatych rokoch napísal

poviedky a literárne scenáre na film, napr.: Oceľ a troska, Život víťazí, Najjemnejší nástroj.

Ladislav Šimun bol človek obdivuhodnej vôle a schopností. Možno, že by sa o ňom výstižnejšie vedeli vyjadriť tí, ktorým zachránil život, vrátil ľudskú dôstojnosť, dal silu žiť. A je ich veľa.

Rozprávanie o ňom zakončím jeho myšlienkou: „Človek sa nesmie dať zlomiť. Napokon vždy sa niekomu deje krivda, možno aj v tejto chvíli. Veril som vo víťazstvo pravdy a doľoval som zo života všetko, čo je spojené s krásou – to ma zachraňovalo.“

Ladislav Šimun nás navždy opustil 7. apríla 2011.

Edita Liptáková

30 rokov od Nežnej

17. novembra, na Deň študentstva, si pripomenieme 30 rokov od Nežnej revolúcie, pri ktorej študenti a mladí ľudia /ako aj pri iných dôležitých medzníkoch v našom štáte/ zohrali opäť dôležitú úlohu, spolu s nimi všetci tí, ktorí sa túžili slobodne nadýchnuť a nebyť obmedzovaní vo svojich zdravých, aj pre verejnosť prospešných aktivitách. Chceli žiť slobodnejšie. Môcť vycestovať do zahraničia, spoznávať krajinu a ich kultúru, žiaľ, totalitný komunistický režim ich v tom obmedzoval.

Pri moci bola jediná strana, KSČ, jej predstavitelia a vyznavači, papaláši a prisluhovači, čo „vodu kázali a víno pili“, ktorým sláva stúpila do hlavy a mysleli si, že oni môžu všetko a že sú tu naveky s láskavým dovolením Sovietskeho zväzu, pod diktátom jeho komunistických predstaviteľov. Vďaka tento diktát prijímali, pretože im prinášal výhody – beztrnosť, dôležitosť, pocit nadradenosti.

Česť výnimkám. Boli aj takí, ktorí to mysleli úprimne, nezištne a čestne, žiaľ, akoby si neuvedomovali faloš tých druhých. Alebo mali strach?

Je dobré, že prišla Nežná, musela prísť, no po dlhých rokoch totality, po rokoch 1948, 1968 sme dodnes nezvládli demokraciu a budeme potrebovať ešte veľa rokov, aby sme ju zvládli, možno aj niekoľko generácií, aby sme na ňu dozreli.

Žiaľ, po Nežnej nastalo veľké prezliekanie kabátov a deje sa to dodnes. Rozmohol sa populizmus, korupcia, byrokracia, rozkrádanie vo veľkom, falošná privatizácia,

drancovanie prírody. Pod vplyvom oligarchov s prepojením na vládu kruhy, justíciu, políciu, súdnu moc, mafiu prekvitá nenávisť, závisť, zneškodňovanie a znemožňovanie nepohodlných, klamstvo a podvody, konšpirácie. U niekoho sa

Foto: Jozef Pacera

dostavil strach. **Veľa z toho si však ľudia, ktorí žijú svojim každodenným životom, so svojimi starosťami i radosťami neuvedomujú, lebo sa to tají, a keď sa sem-tam niečo preválí, niektorí tomu ani neveria. Nevyznajú sa v množstve a v spleti informácií, dôsledne ich nesledujú, ale považujú za výmysel opozičných strán, novinárov.** No zlo akoby opäť pozdvihlo svoju hlavu, najmä vo vládných kruhoch, schované za pekné reči, za národ, aby získalo a ovládlo ľudí v klamnej predstave, že im ide o blaho štátu, a pritom im ide často iba o seba, o svoje blaho, moc a vplyv. **Aj tu treba povedať, česť výnimkám, sú aj takí, ktorí to myslia čestne a úprimne.**

Po zavraždení investigatívneho novinára Jána Kuciaka a jeho snúbenice, ktorý odhalil falošné praktiky vládnucich strán prepojených na oligarchov a mafiu, v marci 2018, pohár trpezlivosti pretiekol. Prejavila sa nedôvera voči štátnym inštitúciám. Mladí, najmä

tí vzdelanejší a rozhladenejší, opäť ukázali svoju zdravú silu a odhodlanie zasadiť sa za slušné Slovensko. Pripojili sa k nim aj iní, ktorým sa nepozdáva šafárenie v našom štáte, tiež tí, ktorí v období totalitnej pred Nežnou zažili perzekúciu od vládnucej KSČ a prenasledovanie za iný názor na vlastnej koži. Vyšli do ulíc upozorniť na zvrátenosti a nespravodlivosť niektorých politikov, politických strán, justície, polície, súdnej moci, o čom písal aj Ján Kuciak a stal sa tak pre „všemocných“ nepohodlným.

Že už toho mnohí majú dosť sa potvrdilo aj vo voľbách do Európskeho parlamentu, tiež v prezidentských voľbách. Prispeli k tomu mnohé kauzy smerujúce k vládnym stranám, ktoré sa preválili a stále pribúdajú. Pravda nakoniec vždy zvíťazí, len koľko zla sa dovtedy ešte môže stať.

Viem, asi sa vám to zle číta, vyznieva to tvrdo, našťastie nie všetko je v našom štáte také zlé, ale bez vetra sa ani lístok nepohne... Alebo vieme, odkiaľ zlé vetry vejú?

Verím, že nám vyšla nová hviezda, hviezda nádeje, v podobe nežnej prezidentky, ktorá vyzdvihne a podporí to dobré v národe a na budúci rok si vo voľbách do parlamentu zvolíme takých, ktorí klepnú po prstoch zlodějom, oligarchom, mafianom, falošným politikom, tzv. národovcom, ktorí opäť vodu kážu a víno pijú, ktoré im opäť stúplo do hláv, následne stratili súdnosť a sebareflexiu.

Podme voliť a zvolme si ľudí odborníkov so zmyslom pre česť a spravodlivosť, životné prostredie, ekológiu. Myslíme na lepšiu budúcnosť.

Záverom: Aj v našej obci sme sa zapojili do Nežnej. Pokiaľ si dobre pamätám, stretli sme sa v kostole, na námestí, pred požiarou zbrojnicou v materskej časti obce. Zneli básne, hymna, boli príhovory. A tak ako v 1968 piesne Karla Kryla. Kto z vás si to pamätá, prineste spísané svoje spomienky do miestnej knižnice, tiež fotografie. Od pána Karaka ich už, žiaľ, nezískame, ale fotili aj iní.

M. Pacerová

Báseň BYŤ od Michala Chudu sa rečitovala na našich stretnutiach.

Báseň Nežnej

Michal Chuda

BYŤ

*Kto horí za pravdu, nech padne na kolená
a s tvárou vzpriamenou láskou
nech prisahá
na svoju otcinu, ktorá je
poškvrnená
sprškami obuškov. Úbohá
odvaha!*

*V mrazivom novembri láska sa
zriekla mena,
po kvetoch pokory ubitá
nesiaha.
Zlovestná nenávisť je družka
vyvolená,
neviestka bez hanby, márna je
výstraža.*

*Horieť vždy za pravdu, žeraviť
ako láva,
byť čistým človekom pod nebom
svojho práva
a vlast' mať už navždy za
zasľúbenú zem.*

*Korienkom blesku až prakoreň
svojich predkov objat'
a bolesť vždy zažehnať iba
striedkou.
Mať veniec slobody – kráľovský
diadľom.*

*Chveješ sa sonet môj? Toto je
téma tém.*

22. november 1989

Zostali nám spomienky

Zaiste si ešte mnohí spomínajú na bývalé kultúrne, spoločenské, športové a iné možnosti v našej miestnej časti Piesok.

Žiaľ, za všetky nám už zostali iba pekné spomienky. Miesta, kde sa odohrávali tie najkrajšie akcie, sa postupne strácali a likvidovali za účelom budovania priemyselných zón.

Ako prvá skončila tzv. Letná záhrada s pódium pre hudbu, parketovú tanečnú plochu s príslušnými stolíkmi a stoličkami. Krásne útulné miesto, využívané na spoločenské zábavy, na rôzne hry pre menších i väčších školákov na súťaže a tzv. Majáles, ale aj volejbalové hry pre mládež i dospelých.

Materská škola v letnej záhrade v roku 1953 - 1954

Podobne skončilo futbalové ihrisko za potokom Bystrianka, zimné klzisko v priestore nádvorja internátu, kde sa korčuľovali deti, študenti, ale aj dospelí.

Dvere sa zavreli aj v knižnici a telocvični. Nezostal nám ani kultúrny dom - Alhambra, ktorá bola známa celému okoliu Horehronia i Dolehronia. Slúžil deťom ma-

terskej školy, žiakom, študentom i dospelým. Zaiste si mnohí spomínajú na privítanie Deda Mráza, na pripravované Čertove plesy, Reprezentačné plesy, čajové večierky, ale tiež koncerty, divadlá a pravidelné premietanie filmov.

Neďaleko od Alhambry bol športový štadión, kde sa pravidelne pripravovali mladé talenty futbalistov a odohrávalo sa mnoho futbalových zápasov a priprav spartakiádnych cvičencov.

Mnohí bývalí obyvatelia a rodáci z Piesku sa s odstupom času vracajú za spomienkami na obdobie, ktoré tu prežili v radoch a veselosti s krásnymi medziludskými vzťahmi. V zmenenom prostredí hľadajú

svoj bývalý domov s orientáciou na bývalú zvoničku, ktorá kedysi stála v strede Piesku, no dnes tam už nie je. Je na okraji svahu Diel. Tu ju našiel aj Dr. J. Patúš, náš piesocký rodák, ktorý s radosťou živých spomienok opísal svoj vzťah k rodisku v predchádzajúcom hlásniku. Patrí mu srdečné poďakovanie. Veľmi ho potešilo, že sa zvonička zachovala.

Mládežnícke zábavy - Čertov ples

Organizátori plesu - zľava: Viliam Lehocký, Ervín Lehocký, Edo Babiak, Jaroslav Slezák, Ida Bullová, Eva Šustrová

Hoc aj na inom mieste i napriek tomu, že bola odsúdená na likvidáciu. Potešilo ho, že sa našli rodáci z Valaskej, bývajúci na Piesku, ktorým likvidácia zvoničky nedala spať a hľadali riešenie. Veď hlas jej zvona ich denne pozýval do práce. Večer i v nedeľu na popoludnie oznamoval krásnu rodinnú pohodu a oddych. Ak zaznel jeho smutný hlas, lúčiaci sa s priateľom, spoluobčanom či príbuzným - ovlhli každému oči slzami a pery zašepkali tichú modlitbu.

Práve preto sa rozhodli, že zvoničku svojpomocne - odborne a šetrne - rozoberú, premiestnia ju do prírodného zátiašia Dielu (keďže na prícestie, či strednú oblasť nebo-

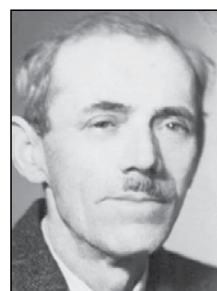
lo dovolené umiestniť ju). K myšlienke sa pridali i ďalší ochotníci a pomocníci. Úradného jednania o priestor sa zaslúžene podujal Rudolf Babic, ktorý bol v tom čase zástupcom miestnej časti Piesok na bývalom MNV Valaská. František Havaš a Ján Babiak sa pridali ako aktivisti a odborníci.

Dnes môžeme povedať, že zvonička prežila svoju likvidáciu ich zásluhou a dodnes slúži občanom Piesku. Je veľmi potešujúce, že sa zaradila medzi symboly našej miestnej časti a zostáva nám dúfať, že bude ešte i ďalším generáciám slúžiť naďalej, ešte mnohé roky.

Viera Babčanová

Rudolf Babic

František Havaš

Ján Babiak

Zvolen 2019 traditional Fiat 126 and old Fiat meeting

Po roku sme opätovne zavítali do mesta pod Pustým hradom, aby sme sa zúčastnili veľmi peknej akcie, kde sa stretávajú milovníci „maluchov“. Bohatý program pre malých aj veľkých, veľmi pekné privítanie od primátorky mesta Zvolen, hluk dvojtaktných motorov či krásne slnečné počasie bolo samozrejmosťou.

Fotoalbum z atmosféry zrazu si môžete pozrieť na: <https://www.webnoviny.sk/fotogaleria/international-fiat-126-meeting-fiat-zraz-2019/>.

Ďakujeme bývalému starostovi obce za tričká reprezentujúce našu obec a súčasnému starostovi za reklamné predmety, ktoré sme na zraze rozdávali, a aj takouto formou spravili pozitívnu reklamu našej obci. Už teraz sa tešíme na ďalší zraz. A ako povedali starší účastníci: „Stretávať sa budeme, kým nás STK nerozdelí.“ J

Mgr. Kristína Magerová

Čo nás teší, čo nás trápi

Stalo sa vám niečo podobné?

Chcem vám rozpovedať príbeh, ktorý mi porozprávala jedna naša občianka a požiadala ma, či by sme ho mohli uverejniť v hlásniku, aby aj ostatní občania v našej obci vedeli, že aj takéto veci sa

u nás dejú. Príbeh, ktorý ju mierne povedané zaťažuje, udivuje, trápi. Možno jej niektorý z čitateľov poradí, čo urobiť alebo či sa radšej s takými vecami nezaoberať, netrápiť, ale rezignovať.

Porozprávala približne toto: Bývam v rodinnom dome na ulici... Tak ako ostatní susedia, chcem mať okolo domu pekne. Udržujem si svoju záhradku, aby sme sa tam cítili príjemne. Ale dovolila som si skrášliť aj verejný priestor popri údajne nevysporiadanej ceste, oproti nášmu domu, tak, ako väčšina susedov. Vysadila som tam tuje, aby nebol problém s kosením. Netešila som sa z nich dlho. Začali schnúť, hoci vysade-

né rastliny susedov pozdĺž ostatných plotov boli krásne zelené. Vyzeralo to, akoby ich niekto postriekal nejakým herbicídum. Kto a prečo by to robil?

Kladiem si otázku, prečo niektorí ľudia také veci robia? Mali by sa tešiť z toho, že sú aj takí, ktorí nezištne krásia verejné priestranstvo, a nie ničím, čo druhí z dobrej vôle a so zmyslom pre krásu urobia aj pre iných.

Čo s tým? Máme takúto aroganciu trpieť? Nenájde sa spôsob, ako sa brániť?

Na podnet od našej občianky a podľa jej rozprávania napísala

M. Pacerová

Reakcia členky RR:

Je dobré, že sa nájdu ľudia, ktorí nezištne skrášľujú verejné priestranstvo tam, kde sa to hodí. Pre potešenie nás všetkých. Príbeh svedčí o tom, že vysadené rastliny nikomu neškodili, neprekážali, práve naopak, krásili verejné priestranstvo, priam sa tam pýtali.

Je smutné, že sa medzi nami nájdu jedinci, ktorí ničia dobrý úmysel a námahu druhých. Je to istý druh úchyľky a svedčí o nedostatku v charaktere. U niektorých nerozvážnych, ktorí niečo také urobia, to chce azda dozrieť, dospieť. Je jedno, či majú päť rokov, či päťdesiat a viac. Možno sú nešťastní, chýba im láska, blízkosť, priatelia, môžu byť sklamaní životom. Zo strany poškodených sa treba snažiť o pokojnú a konštruktívnu komunikáciu. Chce to trpezlivosť, pochopenie, láskavosť, čas a azda sa to raz podarí.

„FUJ“

Aby som vás, milí čitatelia, dostala do obrazu s tým „fuj“, chcem vás informovať o svojich „zážitkoch“.

Dostala sa mi do rúk kniha poézie s krásnymi ilustráciami a pôsobivými básňami. Na každé písmeno v abecede jedna báseň. Pod písmenom F sa skrývajú variácie na slovo „Fuj“ s poučením, že nie všetko musí byť fuj, že jeho používanie záleží od nás - ľudí. Uvedomila som si, že aj ja ho často používam. Kedy? Keď mi niečo nechutí, smrdí, keď je niečo škaredé. Najviac však, keď som v prírode a vidím v tej prírodnej nádhere plastové fľaše a iný odpad, popod kríky odhodnené hygienky po potrebe, ohorky z cigariet, zdevastované lesy, čierne skládky a pod.

Koncom júla sa mi „fuj“ vylúdilo z úst hore na Lipovej. Od križa smerom doprava. Volá sa to Hnusnô, v blízkosti je pamätník rumunským voja-

kom. Na Hnusnô je lavička, ktorú dal osadiť ešte bývalý starosta Gröne. Stále som sa čudovala, že prečo taký názov, keď je tam tak pekne. Výhľad na Klenovský Vepor, Slovenské rudohorie, vidieť Mazorník, balockú stranu, nádherné hory, lesy. Dali sa tam prežiť krásne chvíle v každom ročnom období. Naposledy som tam bola koncom zimy, na bežkách, keď bolo ešte všetko v poriadku a teraz koncom júla. Naskytl sa mi smutný obraz. Čo dokáže človek dorobiť s takým krásnym miestom! Tabuľka s názvom miesta Hnusnô aj s nadmorskou výškou zmizla. Lavička nielen zničená, ale aj osamotená, lebo stromy za ňou niekto vyrúbala na dosť veľkej ploche. Neporiadok po výrube a aj odpad. Hor-

ko-ťažko som uprostred tejto spúšte našla pomník rumunským vojakom. Takéto pietne miesta by sme si mali viacšie vážiť a chrániť. Chodte sa tam pozrieť. Sami posúdite, ako človek vie zmeniť krásu na fuj.

Ďalšie „fuj“ mi vykľzlo celkom nahlas z úst, keď som v auguste išla popri fare smerom ku smetisku. Odpad a neporiadok zrejme po nejakých bezdomovcoch. Staré dosky, plasty a iný odpad. Pred smetiskom na ceste opäť porozhadzované plasty a odpad, akoby ich tam niekto úmyselne vysypal z vozíka.

Veľmi si prajem, aby si človek, koruna tvorstva, konečne uvedomil, že príroda, hory, lesy, kvety, rieky... životné prostredie je tu pre jeho zdravý vývoj, nie preto, aby všetko drancoval a ničil, ale aby sa o to staral, udržiaval. Sami si podpíľujeme konár pod sebou a... žiaľ, tak je to na celom svete. Ťobhá planéta Zem. Verím, že tí, čo prídu po nás, budú k našej planéte šetrnejší. V tom smere by sme mali vychovávať našu mládež. Najmä vlastným príkladom.

Teší ma, že tí vnímavejší mladí ľudia a nielen mladí, si to už aj uvedomujú a v tom smere vyvíjajú aktivity. My všetci by sme mali byť v tom smere aktívnejší.

Našťastie, nájdu sa ešte krásne a čisté miesta v okolitej prírode, kde človek s obdivom povie: „Ach, aká nádhera!“ Tú nádheru vie vykúzliť len príroda. Pomôžme jej v tom.

M. Pacerová

Cítim sa sám

*Cítim sa sám,
a pritom sa to naokolo hemží
ľuďmi.*

*Ako dieťa v piesku sa hrám,
s tým, čo prichádza zvonku.
Naberám, presýpam, osievam,
túžiac po zrnkách zlatých,
čo v sitku sa blysnu
na moju tvár prísnu.*

*Planéta sa prehrieva,
ja cítim chlad.
Do hrubých ponožiek
navliekam hlad.
Po dojatí,
hlbokom ako Mariánska priekopa:*

*z kvapky dažďa,
ktorá neohlasuje potopu,
z lúča slnka,
čo lieči, nevysúša.
Z vetra,
čo seje.
Cítim, že zle je.*

*Cítim sa sám,
obklopený vlastným studom,
čo izoluje inak spoločenského
ducha.*

*Nepresne, len tak zbrucha
valia sa zo mňa túžby,
po tóni plotov z vrbových prútov,
kde farbou kričí vôľa dälí
a včely sa hlasno hlásia do služby.*

*Či také čosi mi srdce rozbúcha?
Vleje guráž, napne svaly
oprieť sa do skaly,
čo zavalil som ňou kedysi
vchod do srdca Zeme.
Či sa len ustráchanie mrvím
po vzore tisícov tisíci prvý?*

*Neviem.
Čo viem,
že teraz sa cítim sám.*

Peter Babčan

*Občianske združenie Pekný deň
a obec Valaská*

vás srdečne pozývajú na 12. ročník súťaže

HARUĽA 2019

14. septembra 2019 (sobota)
Námestie 1. mája vo Valaskej

Program

13:00 - Súťaž o najchutnejšiu haruľu
15:00 - Vyhodnotenie
15:30 - Program
17:00 - 15 rokov OZ Pekný deň – 15 rokov sme tu pre vás

uzávierka prihlášok 9. septembra 2019

POČAS DŇA SA MÔŽETE TEŠIŤ NA:

Detské folklórne vystúpenie, Vladka Brveníková, FS Mostár, Žabí rauš, Tanečný orchester Valaská, Oblastné skutočnosti, Los Babraccos, atrakcie pre deti, maľovanie na tvár, predajné a remeselné stánky

PODUJATIE SA REALIZUJE S FINANČNOU PODPOROU OBCE VALASKÁ.

Potraviny Plus
Marek Poliak

ORBIS VINUM
Miriám Uhrinová - Valaská

AGRAVITAL
Brezniarska mliekareň

RENOVIA---

Vinotéka Janka
súborný program a 10 druhov kvalitných súborových vín

Letné mesiace sme tento rok využili aj na obnovu javiska v kultúrnom dome. Dlhé desaťročia nám javisko slúžilo na rôzne vystúpenia, prezentácie, spoločenské udalosti a vystriedalo sa na ňom veľa umelcov, tanečníkov, spevákov, hudobníkov, ale aj našich najmenších detí, ktoré si skúsili, aké je to účinkovať na takom veľkom javisku a hlavne pred početným obecenstvom.

Ten, kto na javisku stál, sám videl, že dosky a niekoľkvrstvový náter je zodratý, z dosiek sa uvoľňujú triesočky, ktoré sú nebezpečné a neprijemné pre účinkujúcich. Taktiež sa ozvali rodičia detí, že odev, ktorý si zafarbja, sa nedá vyprať. Ďalším nežiaducim javom bola vysoká prašnosť, ktorú bolo vo svetle reflektorov vidieť, ale aj cítiť napriek tomu, že sa javisko často vysávalo a umývalo. Mgr. Adriana Škrváňová - riaditeľka ZUŠ vo Valaskej pripomienkovala, že v prednej časti javiska je zrezaná časť - orches-

V kultúrnom dome sme inovovali javisko

trisko, ktoré sa nemôže využívať napríklad na tancovanie z bezpečnostných dôvodov. Keďže sa orchestrisko doposiaľ ani raz nevyužilo, celé javisko sme upravili do jednej roviny, a tým sa nám ešte viac zväčšilo.

Hľadali sme spôsoby a mož-

nosti, ako daný stav vyriešiť. Po rozhovoroch a obhliadke sme navrhli obnovu podlahy na javisku podobným spôsobom ako v Brezne.

Prípravné práce sa začali už koncom júla a verte, nebolo to jednoduché. Aby sme zaprášené

javiskové opony dali do čistiarne, musela prísť firma, ktorá má oprávnenie pracovať vo výškach, postavila lešenie a zvesili opony, zásteny z javiska a tiež ťažké závesy z okien.

Nasledovala samotná inovácia javiska – zameranie, navozenie materiálu, prekrytie biodoskou, roštovanie, obkladanie, lištovanie, brúsenie, tmelenie, natieranie.

V tretej fáze sa znovu postavilo lešenie, aby sa vyčistené, opravené a pozašívajúce opony dostali na pôvodné miesto.

Verím, že nové javisko bude slúžiť ďalším generáciám, že ho ocenia hlavne účinkujúci, ale pevne dúfam, že sa bude páčiť aj divákovi.

Na záver sa chcem všetkým, ktorí prispeli k zdarnému priebehu prác v kultúrnom dome, úprimne poďakovať a vás ostatných pozvať na vystúpenia, pretože nám vo Valaskej onedlho začína Kultúrna jeseň.

Danka Králiková

Dnes sa k nám cez svätú omšu sklonilo nebo

Týmto slovami zakončil slávenie svätej omše na sviatok Nanebovzatia Panny Márie 15. augusta 2019 večer náš duchovný otec Roman pri poďakovaní novokňazovi o. Martinovi Neumannovi, ktorý nám prišiel udeliť svoje novokňazské požehnanie. Martin Neumann, hoci sa narodil v Bratislave, jeho korene sú tu vo Valaskej a on sa hrdo k nim hlási, ako to zdôraznil pri svojom záverečnom poďakovaní, že Valaská a spomienky na ňu a na jeho detstvo navždy ostanú v jeho srdci. Martin od útleho detstva množstvo času trávil u svojich starých rodičov Rudolfa a Márie Zelenčíkovcov. Mnohí ho máme v živej pamäti ako malého chlapca - miništranta, ktorý usilovne pomáhal kňazom v našej farnosti pri svätých omšiach. Hlboko späť s našou obcou, ako aj okolitou prírodou sa sem stále a rád vracia, hoci voľného času ako novokňaz nemá nazvyš. Martin Neumann po absolvovaní Ekonomickej fakulty v Bratislave volaný Božím hlasom pokračoval v štúdiu na Rímskokatolíckej cyrilometodskej bohosloveckej fakulte UK v Bratislave a dňa 16. júna 2019 z rúk arcibiskupa - metropolitu mons. Stanislava Zvolenského prijal sviatosť kňazstva. Primičnú sv. omšu, ktorej sa zúčastnilo aj niekoľko našich spoluobčanov, mal 29. júna 2019 na sviatok apoštolov Petra a Pavla v domovskej farnosti na Dlhých dieloch v Bratislave. Martin aj napriek časovej vyťaženejosti si našiel čas a prišiel na krásny sviatok Nanebovzatia Panny Márie udeliť nám všetkým svoje novokňazské požehnanie; a nielen to, všetkých prítomných na tejto sláv-

nostnej liturgii povzbudil aj svojím príhovorom, ktorého myšlienkou bolo zamyslenie - Kam smerujeme? - v prepojení na aktuálny sviatok našej nebeskej Matky a význam mariánskych dogiem v živote všetkých kresťanov. Ďakujeme otcovi Martinovi za povzbudivé slová, za krásny duchovný zážitok, ktorým obohatil tento príjemný letný večer. Ďalej ďakujeme nášmu duchovnému otcovi Romanovi za prípravu a zrealizovanie tejto slávnosti ako aj všetkým, ktorí boli nápomocní a prispeli svojou účasťou na tejto slávnosti - farskému spevokolu, našej organistke, sprievodu v tradičných valašianskych krojoch, ale aj všetkým, ktorí si našli čas a prišli podporiť nášho novokňaza o. Martina. Čo nás tak trochu mrzí je absencia predstaviteľov obce a obecného zastupiteľstva. Ved' takúto uda-

losť v našom živote a v našom spoločenstve máme naozaj veľmi zriedkavo a aj napriek rôznym názorom a presvedčeniam si zaslúži pozornosť.

V dnešnej náročnej dobe, kedy je úroda na poli duchovenstva veľmi slabá; aj v Svätom písme môžeme čítať: „Žatva je veľká, ale robotníkov málo. Preto proste Pána žatvy, aby poslal robotníkov na svoju žatvu! - Lk 10,2“; o to viac, naše farské spoločenstvo vyprosuje otcovi Martinovi veľa Božích milostí, darov Ducha svätého a ochranu našej Nebeskej Matky. Nech sila prúdiaca z Kristovho kríža je mu posilou na ceste, na ktorú ho náš Pán povolal, a nech ho vedie vo svetle Evanjelia. Pretože v tejto konzumnej spoločnosti to bude veľmi potrebovať. My ho už len môžeme "držať" svojimi modlitbami.

Mária Pančíková

Čo rozprávali pamätníci

O tejto udalosti, ktorá sa odohrala 20. augusta 1944, kronikár Anton Kúdelka zapísal:

Pekná slnečná nedeľa. Predpoludním zrazu počuť z veľkej výšky hukot motorov. To americké lietadlá leteli ponad naše okolie. Nikto by nebol povedal, že spojenecké lietadlá letia bombardovať územie, kde sa v najširšom meradle rozmáha partizánske hnutie, ktoré má v tyle podlomiť bojujúce nemecké vojská. A predsa. Stíhačky opísali vo vzduchu kruh, do ktorého vleteli bombardovacie lietadlá a už zazneli výbuchy a oblak dymu vznášal sa k oblohe. Bombardovali rafinériu v Dubovej. Takto zásoby benzínu nutne potrebné pre chystané povstanie boli zničené.

Mimoriadne udalosti, zvlášť tie, z ktorých ide strach a hrôza, zostanú v pamäti ľudí vryté navždy. Na bombardovanie rafinérie si takto spomína moja mama, Mária Bániková, rod. Oravcová.

„Bolo pekné dopoludnie, keď sme zrazu začuli zvuk ako neutíchajúce hrmenie, ktoré sa približovalo. Mala som 12 rokov a s rodičmi a štyrmi súrodencami sme bývali mimo dediny, na Tehelni (dnes je to Partizánska cesta v novej Valaskej). Vtedy tam stálo len šesť domov.

Vybehli sme pred bránu, aby sme lepšie videli hučiace strieborné lietadlá, ktoré sa jagali v slnečnom svite. Boli zoskupené po tri, v tvare trojuholníka a v páse za sebou ich letelo veľa. Pred našimi očami zakrúžili a zhadzovali bomby na Dubovú. Bolo to ako zemetrasenie. Oblaky rinčali. Všetka hydina na dvore lietala „vozvyš“ (dovysoka) a vydávala priam škriekajúce zvuky. Z horiaceho oleja a benzínu vznikol obrovský požiar. Čierny dym stúpал do niekoľko kilometrovej výšky.

Naša stará matka bývala v dedine. Ako bez duše utekala do nás, aby sme sa pratali z domu, lebo sme bývali na otvorenom priestranstve, ako na dlani. Ľudia nevedeli, čo majú robiť, ako sa správať. Stará matka povedala, že ak sa lietadlá vrátia, nemôžeme zostať v dome. Vymyslela, že sa pôjdeme ukryť pod Haaghove košatú jablňu, ktorá rástla na Hrbe, na kopci za naším domom. Mama práve kúpala malú sestru v drevenom koryte. Zabalila ju do plachty, zobrala na ruky a išli sme tam, kde rozhodla stará mať. Odporovať sa nedalo. Sedeli sme pod jablňou, ktorej konáre ovisali až k zemi, a nič sa nedialo. Vrátili sme sa nazad domov. Susedov mládenec Vilo a jeho sestra Irenka prišli do nás a nahovorili mňa a moju o dva roky staršiu sestru, aby

Nevybuchnutá bomba v Dubovej

O BOMBARDOVANÍ ŠTÁTNEJ RAFINÉRIE MINERÁLNYCH OLEJOV V DUBOVEJ

Požiar Rafinérie Dubová po bombardovaní v auguste 1944

sme sa išli pozrieť do Dubovej. Zašli sme na stanicu a nasadli na vlak, také dobyť vagóny, v ktorých sa viezlo od Brezna plno takých zvedavcov, ako sme boli my. Keď sme vystúpili v Dubovej z vlaku a videla som, čo sa tam deje, pustila som sa od strachu do plaču, a ukrývajú sa za budovu stanice som sa len modlila, aby čím skôr išiel vlak naspäť. Bolo to asi o dve hodiny. Podnes si neviem odpustiť, že som sa dala „napraviť“ pozorovať peklo zblízka.

Zamestnanci rafinérie vraj nenastúpili do práce, lebo boli upozornení cez londýnsky rozhlas, čo sa chystá. Pohonné hmoty z Dubovej už nemohli využívať Nemci, ale ani naši povstaleckí vojaci a partizáni.

Vtedy sme si nevedeli ani predstaviť, čo nás ešte čaká počas povstania a pri prechode frontu.“

Ako si spomína na deň bombardovania „rafinérky“ moja teta Veronika Belasá, rod. Bániková:

„V Mýte pod Ďumbierom sa konala posviacka kríža na katolíckom cintoríne. V tých časoch to bola veľká slávnosť, na ktorú ma pozvali príbuzní. Počas modlenia pri kríži začuli sme približujúci sa hukot lietadiel. Pán farár kričal, aby sme sa všetci utekali skryť do blízkej hory a sám zostal klačať a modliť sa pri kríži. Pás zoradených lietadiel preletel jasnou oblohou. Zanedlho bolo počuť rachot, to lietadlá zhodili bomby. Všetci sme si mysleli, že obeťou bola fabrika v Podbrezovej. Mládenec vyšli na kopec nazývaný „Kaniak“, odkiaľ vidieť až do Dubovej a prišli s informáciou o obrovskom ohni a dyme nad „rafinérkou“. Mala som strach, najradšej by som sa vrátila domov, no ako? Sama a pešo? Na ihrisku na Hlinke mali Mýtňania pripravené stoly s pohostením a chystali zábavu. Na dvoch ovenčených vozoch so spevom pri hudbe harmoniky dorazili Valaštania vyobliekani v krojoch. Prišla mládež, aj mladé manželské páry. Ženy ma upokojili, že sa zveziem domov s nimi. Vracali sme sa len nočnou hodinou, no celá bystrianska dolina bola od požiaru v Dubovej osvietená ako vo dne. Lenže bujarej chasy sa ešte domov nechcelo. Najprv sa ohlásili na Mýte pri ujčokovi u „Brnčov“ na kyslé mlieko. Cestou cez Bystrú navštívili krčmára Jožka Fodora, pôvodom tiež Valaštana. Keď som konečne dorazila domov, mama sa aj hnevala, aj potešila, že som prišla „v poriadku“, veď som mala vtedy len trinásť rokov.

Bombardovanie Dubovej, to bol len začiatok toho, čo všetko sme museli prežiť počas druhej svetovej vojny, no najmä keď front prechádzal naším chotárom.“

zapísala Mária Luptáková

Z kroniky našej obce

Prišli na svet:

Lukáš Karahuta, Zachariáš Znak, Tatiana Mankovecká, Štefan Rolinec, František Markus, Kristína Štulajterová, Lara Kollárová, Timotej Hlaváčik, Damian Harvan.

Opustili nás:

Mária Kučerová (71), Robert Baran (51), Dana Sarvašová (57), Júlia Banetková (90), Karol Onofrej (86), Anton Kuzma (87), Vojtech Čunderlík (86), František Kúr (55).

Úmrtie : jún – júl 2019

Ondrej Fodor (86), Alexander Pavlík (81), Karolína Balážová (74)

SPOMIENKY

Utíchlo srdce, utíchol hlas,
mal si rád život a všetkých nás.
Odišiel si navždy, túžil si žiť,
osud to inak zariadil,
že musel si nás tak náhle a navždy opustiť.
Hoci si odišiel a niet ťa medzi nami,
v našich srdciach zostaneš stále s nami.

1. augusta sme si pripomenuli 5. smutné výročie, kedy nás navždy opustil náš syn **Martin Babčan**.

S láskou spomínajú rodičia, brat, starí rodičia a ostatná rodina.

Stále je ťažko a smutno nám všetkým,
nič nie je také, ako bolo predtým.
Všade aj po roku chýba nám Tvoj hlas,
mal si rád život, my Teba a Ty nás.
Skromný a láskavý si bol vo svojom živote
a veľký vo svojej láske a dobre.

Dňa 3. augusta 2019 uplynul rok, ako sme sa navždy rozlúčili s našim drahým a milovaným manželom, otcom a starým otcom

Jánom Jenčom.

S láskou a úctou spomína celá rodina.

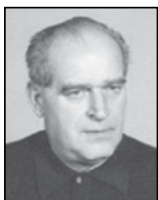

Kto žije v srdciach tých, ktorých opustil, neumiera...

Dňa 13. augusta 2019 uplynulo 15 rokov, ako nás navždy opustil **Emil Krejčí.**

Dňa 21. augusta 2019 uplynuli 3 roky, ako nás navždy opustila **Helena Krejčiová.**

S úctou, láskou a vďakou spomína dcéra, syn a ostatná rodina.

Ťažko je bez Teba, smutno je nám všetkým,
už nič nie je také, ako bolo predtým.

Už niet návratu ani nádeje,
len cesta k hrobu nás k Tebe zavedie.
Bez Teba už žiť musíme,
no v srdciach našich Ťa stále nosíme.

Dňa 20. augusta uplynulo 8 rokov, čo nás navždy opustil náš drahý otec, starý otec

Július Zelenčík.

S láskou spomínajú dcéry Marcela a Eva s rodinou.

Majko!

Bez spomienky na Teba neprejde ani deň,
Ty však sníváš svoj večný sen
v náručí bielych chryzantém.

A ani 20 rokov plynúceho času
nezmiernilo stratu a bolesť našu...

V týchto dňoch si pripomíname smutné
20. výročie úmrtia nášho syna

Mária Bachratého.

Prosíme, venujte mu tichú spomienku.

S láskou spomínajú rodičia, brat s rodinou, aj celá rozvetvená rodina.

Dňa 10.9. 2019 uplynú 20 rokov, čo nás navždy opustil manžel, otec, brat

Marián Kliment.

Navždy ostaneš v našich srdciach.
Manželka Marianna a syn Michal

Ty tiško spíš tam, v náručí anjelov.

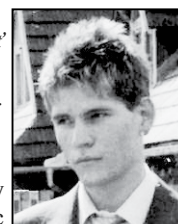
Vraj ešte neprišiel môj čas, ešte nemôžem prísť za Tebou.

Ale viem, že raz príde ten čas a budeme spolu zas.
Aj keď sa na nás dívaš z nebička,
žiješ stále v našich srdiečkach.

Dňa 16. augusta by oslávil svoje 31. narodeniny náš milovaný synček, vnúčik, synovec, bratranec a kamarát **Miško Kováč** a 24. augusta si pripomenieme smutné 10. výročie, keď nás po tragickej nehode navždy opustil.

S láskou a nekonečnou bolesťou v našich srdciach spomínajú mami-
na, starká, otec, blízka rodina, kamaráti.

Kto ste ho mali radi, venujte mu tichú spomienku.

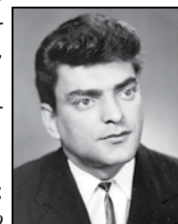

Mal som vás všetkých rád a chcel som ešte žiť, ale
prišla tá chvíľa, keď som vás musel opustiť. Ne-
plačte, nechajte ma tiško spať, čo mi bolo súdené,
muselo sa stať.

Dňa 25. septembra uplynú 25 rokov, čo nás na-
vždy opustil náš manžel, otec a starý otec

Ivan Zemko z Valaskej.

S láskou spomínajú manželka, syn Ivan, Slavomír,
Dušan, nevesty a vnúčatá Miško, Petka, Slavko
a ostatná rodina.

MINIFUTBALOVÝ TURNAJ

Dňa 3.8.2019 sa uskutočnil 3. ročník minifutbalového turnaja Za spolunažívanie a toleranciu.

Zúčastnilo sa ho štyridsať detí a štyridsať dospelých.

Družstvá detí:

Valaská, deti vo veku od 5 do 10 rokov, do 18 rokov.

Brezno, deti vo veku od 5 do 10 rokov.

Štiavnička, deti vo veku od 10 do 15 rokov.

Čierny Balog, deti vo veku od 10 do 15 rokov.

Družstvá dospelých: Valaská, Polomka, Chvatimech.

Umiestnenie v kategórii od 10 do 15 rokov

1. miesto: deti z Valaskej

2. miesto: deti z Brezna

Umiestnenie v kategórii od 10 do 15 rokov

1. miesto: deti zo Štiavničky

2. miesto: deti z Čierneho Balogu

Umiestnenie v kategórii dospelých:

1. miesto: Valaská

2. miesto: Polomka

3. miesto: Valaská

4. miesto: Chvatimech

Za najlepších hráčov boli vyhlásení: Martin Fiolín, Michal Adamovič, Roman Puška.

Bez sponzorov tejto akcie by sme turnaj nemohli uskutočniť, preto im patrí naše veľké poďakovanie. Sú to: Obec Valaská, pán Marek Poliak, Tabak Valaská, Perla Valaská, IRIS, Milan Haluška, Obchod Fresh, Vratko Strmeň, Lekáreň Helénium, strana Smer, pani Blažena Pastírová, Adrián Kubašiak, pohostinstvo Pltník, AERT, MUDr. Kubiš, Nemky, Zdenko Haring. Všetkým organizátorom, zúčastneným a sponzorom ďakujem.

M. Bartoš

Pripravujeme valaštiansku Kultúrnu jeseň

- 14.9.2019 Súťaž o najchutnejšiu haruľu
 - 22.9.2019 Program rockovej kapely M2D - ROCK
 - 6.10.2019 Vystúpenie FS Mostár
 - 25.10.2019 Nebo, peklo – divadelná hra DS Jána Chalupku z Brezna
 - 10.11.2019 Prehliadka heligonkárov
 - 24.11.2019 Matičný deň
- SPRIEVODNÉ PODUJATIA KULTÚRNEJ JESENE:**
- 26.9.2019 vernisáž výstavy Art – stretnutia II. Výstava spoločenstva EXZU
 - absolventov, bývalých žiakov a priateľov výtvarného odboru ZUŠ Valaská. Výstava potrvá počas celej Kultúrnej jesene.
 - 9.11.2019 Stretnutie s poéziou, spojené s výročím Nežnej revolúcie

ŠŤASTIE

Šťastie to je široký pojem. Šťastie samo o sebe v podstate neexistuje. Dôležité pre nás je, ako vzniká šťastie. Môžeme povedať, že šťastie má dva rozmery: emocionálny a rozumový.

Emocionálny rozmer spočíva v tom, že sa v danej chvíli cítime príjemne, máme pozitívne emócie. Ide o aktuálne prežívané šťastie, napr. máme radosť, sme hrdí na svoje činy, zažívame lásku a podobne. To je aktuálne šťastie.

Na rozumovej – racionálnej úrovni sa šťastie prejavuje vtedy, keď pozitívne rozmyšľame o svojom živote, vzťahoch v práci, keď v tom vidíme radosť a dávame do toho to dobré, zmysluplné a láskavé, čo je v nás, a to vytvára dlhodobé šťastie. Aktuálne šťastie je okamih, vyplývajúci z chvíle zmizne a je koniec.

Dlhodobé šťastie je tvorené tým, že žijeme podľa určitých hodnôt. Či je človek šťastný alebo nešťastný, je najviac ovplyvňované tým, aké má vzťahy. Je dôležité, či niekoho máme radi, či niekto má rád nás, či ľudí, ktorí nás obklopujú, uznávame, obdivujeme, či majú o nás záujem, uznávajú nás, sme v ich spoločnosti šťastní atď. To všetko predpovedá naše šťastie a niekedy viac ako majetok, spoločenské postavenie, či iné hmotné parametre. Ak máte dobré vzťahy, ste šťastní. Šťastiu najviac škodí závisť a egoizmus – naše sebecko. Sú známe príklady, že aj bohatí ľudia nie sú až tak šťastní, ako sa navonok tvária. Je dokázané, že na šťastný život má vplyv aj genetika. Prirodzené pozitívne myslenie. Niektorá ráno vstane, usmieva sa a celý deň je šťastný, spokojný. Niektorá vstane mrzutá a celý deň vidí šedý, nič mu nejde od ruky. Nevie sa tešiť z ničoho a obyčajne na všetko „nadáva“, čím vytvára okolo seba negatívnu energiu.

Šťastie nepodmieňuje zdravie, ale ho ovplyvňuje. Aj postihnutý alebo chorý človek môže byť šťastný, ak má pevnú vôľu, pozitívne myslenie a láskyplných ľudí okolo seba.

Väčšina ľudí nechápe, že šťastie je byť vďačný, láskavý, súcitný, tešiť sa z maličkostí, z prírody, okolia a dobrých ľudí. Byť tzv. „šťastnodarca“ je to, že sa vedome rozhodujeme niečo robiť pre seba a druhých, aby boli šťastní.

Niektorá nazýva šťastie vyhrať v lotérii. Pravdaže, aj to pomôže, ale to nám nezaručuje pokojný a šťastný život, skôr naopak. Takéto šťastie skôr závisí od „hviezd“, ako od nás samotných, a preto je pominuteľné, ako výhra.

Duchovné šťastie nájde: „Kto má pokoj v duši a lásku v srdci, ten nájde svoje šťastie“.

Nehľadaj šťastie, ale dôvod na šťastie a šťastie príde samo.

/Immanuel Kant/

Nikdy nebude šťastný ten, kto závidí šťastnejším.

/Seneca/

Ak máte trochu kľudu, opakujte si v duchu túto mantru, posilníte tým svoje šťastie. Stanete sa „šťastnodarca“:

NECH SÚ ŠŤASTNÉ VŠETKY BYTOSTI NA TEJTO ZEMI! NECH SA TAK STANE!

Ing. Lucian Oravec